

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan
Företagsekonomiska Institutionen
FEKH95
Examensarbete Kandidatnivå
VT 2012

Tillämpning av IAS 38, forskning och utveckling (FoU)

En studie om osäkerheter och problematisering bakom
redovisning av FoU enligt IAS 38

Datum: 29/5-2012

Författare: Ali Mansour Firouz

Morteza Kouchak Pour

Sina Attaran

Handledare: Erling Green

Förord

Vi vill härmed tacka alla som bidragit till arbetet med denna uppsats på olika sätt!

Ett stort tack riktas till vår handledare Erling Green som bidragit med vägledning och kritik under uppsatsens gång. Vi vill även tacka Kaj Nyman på PostNord AB, Henrik Otendal på Getinge AB, Magnus Svensson på Active Biotech AB, Niklas Brandt på Probi AB, X på Anonym AB och Martin Gustavsson på Mazars AB

Lunds universitet 29 Maj 2012

Sina Attaran

Morteza Kouchakpour

Ali Mansour Firouz

Uppsatsens sammanfattning

Titel:

Tillämpning av IAS 38, forskning och utveckling (FoU)

Bakgrund och Problem:

Enligt IAS 38 måste ett företag bevisa framtida ekonomiska fördelar för att den immateriella tillgången ska få aktiveras i balansräkningen. Villkoren för aktivering är väldigt diffust och ingen tydlig ram beskrivs. Inom olika branscher kan IFRS tolkning av FoU vara svårtydlig och i praktiken bygger alla förutsättningar för framtida ekonomiska fördelar på en prognos som i många fall blir felbedömt.

Syfte

Syftet med vår studie är att redogöra för hur IAS 38 tillämpas i praktiken. Vi vill undersöka hur olika företag hanterar fas-övergången mellan forskning och utveckling för att kunna aktivera sina utvecklingsutgifter. Vi vill undersöka hur framtida ekonomiska fördelar bevisas, ett viktigt villkor för att uppfylla kraven för aktivering. Vi vill även redogöra för varför forskningskostnader måste kostnadsföras löpande medan utvecklingskostnader måste aktiveras när vissa förutsättningar är uppfyllda.

Metod

För att studiens syfte skall uppfyllas har vi använt oss av en kvalitativ metod med fallstudier som undersökningsmodell. Fem intervjuer har genomförts, varav fyra intervjuer har varit börsnoterade företag som har möjlighet att aktivera sina utvecklingsutgifter i balansräkningen. För ytterligare perspektiv och kompletterande bild har även intervju genomförts med revisor.

Analys och slutsats:

De börsnoterade företagen i vår studie uppfattade inga specifika problem med IAS 38. Företagen uppfyller förutsättningarna för aktivering men gränsdragning vid fasövergångar och tidpunkter varierar mellan branscher. Regelverket IFRS ger ett brett utrymme för egna tolkningar och bedömningar vid tillämpningar av dess principer. Väsentlighet- och försiktighetsprincipen är två principer som kan tillämpas vid bedömning av om förutsättningarna uppfylls för aktivering. Ett väsentlighetskriterium tillämpas i en del företag för att avhålla sig från att mindre belopp aktiveras vilket även här ger utrymme för ytterligare tolkning för vad som anses vara mindre belopp.

Abstract

Background and problem:

IAS 38 requires an entity to demonstrate future economic benefits to the intangible assets for it to be activated on the balance sheets. The conditions for activation are very diffused, and there is no clear framework described. Forecasts of future economic benefits are in many cases miscalculated because IFRS interpretations of R&D vary within different industries making it difficult to clearly and effectively build all the necessary conditions.

Purpose

The aim of our study is to describe how IAS 38 is applied in practice. We want to investigate how different companies handle the phase transition between research and development to enable their development costs. We want to examine how future economic benefits are proven, an important requirement to meet the requirements for activation. We would also account for why research costs must be expensed continuously while development costs must be capitalized when certain conditions are met:

Method

In order to meet the purpose of our study, we used a qualitative method with case studies (research model. 5) Interviews were conducted, 4 of which have been with listed companies that have the ability to enable their development costs on the balance sheet. For additional perspective and a complementary picture an interview was also conducted by an auditor.

Analysis and conclusion:

The listed companies in our study perceived no specific problems with IAS 38. The companies meet the conditions for activation, but delineation of phase transitions and timing varies between sectors. Acquis IFRS gives a wide room for interpretation and assessment of applications of its principles. Materiality and the precautionary principle are two principles that can be used to assess whether the conditions have been met for activation.

A materiality criterion used in some companies to refrain from smaller amounts activated which again gives space for further interpretation of what constitutes small amounts.

Innehållsförteckning

Kapitel 1

1.1	Inledning..	8
1.1.1	Immateriella tillgångar.....	8
1.1.2	IAS 38 och principer.....	9
1.1.3	Försiktighetsprincipen.....	9
1.1.4	Väsentlighetsprincipen.....	9
1.2	Bakgrund.....	9
1.2.1	IASB.....	10
1.3	Problemdiskussion.....	10
1.4	Syfte.....	12
1.5	Avgränsningar.....	13
1.6	Förkortningar.....	13

Kapitel 2 Metod

2.1	Ansats	14
2.2	Forskningsstrategi.....	14
2.2.1	Kvalitativ metod.....	14
2.3	Forskningsansats.....	14
2.4	Val av forskningstrategi: undersökningsdesign.....	15
2.5	Praktiskt tillvägagångssätt.....	16
2.5.1	Primärdata.....	16
2.5.2	Sekundärdata.....	16
2.5.3	Fem företag och intervju respondenterna.....	16
2.5.4	Intervju med revisor.....	17
2.5.5	Intervjufrågorna.....	18
2.5.6	Perspektiv.....	18
2.5.7	Val av referensram.....	18
2.5.8	Analysmetod: Revisorperspektiv.....	19
2.6	Studiens kvalitet.....	19
2.6.1	Validitet.....	19
2.6.2	Reliabilitet.....	20
2.6.3	Källkritik.....	20

Kapitel 3 Teori

3.1	Inledning.....	21
3.2	Anskaffning och värdering av immateriella tillgångar.....	22
3.2.1	Värdering vid separat förvärv.....	23
3.2.2	Värdering vid rörelseförvärv.....	23
3.2.3	Värdering vid intern generering.....	23
3.2.4	Värdering vid utbyte av tillgång.....	25
3.2.5	Värdering vid statsbidrag.....	25
3.3	Forskningfas och utvecklingsfas.....	25

3.3.1	Från forskningsfas till utvecklingsfas.....	26
3.3.1.1	Forskningsfas.....	26
3.3.1.2	Utvecklingsfas.....	27
3.4	Värdförändringar på immateriella tillgångar.....	28
3.4.1	Nyttjandeperiod, avskrivningar och nedskrivningar.....	28
3.5	Ekonomiska kännetecken av immateriella tillgångar.....	31
3.6	Redovisning av immateriella tillgångar.....	32
3.6.1	Rättvisande bild av intern genererade immateriella tillgångar.....	32
3.6.2	Hur aktivering av FoUs-utgifter påverkar den förväntade vinstökningen.....	32
3.7	Det franska synsättet.....	34
3.8	Aktivering av FoU och osäkerhet med framtida vinster.....	37
3.9	Aktivering av FoU och redogörelse av aktiepriset.....	39
3.10	Finansiella analytiker.....	41

Kapitel 4 Empiri

4.1	Active Biotech AB.....	44
4.1.1	Presentation av Active Biotech AB.....	44
4.1.2	Intervjupersonens ansvar och bakgrund.....	45
4.1.3	Rutiner för redovisning av FoU.....	45
4.1.4	Främsta orsakerna till metodval.....	46
4.2	Probi AB.....	47
4.2.1	Presentation av Probi AB.....	48
4.2.2	Intervjupersonens ansvar och bakgrund.....	48
4.2.3	Rutiner för redovisning av FoU.....	48
4.2.4	Främsta orsakerna till metodval.....	48
4.3	Getinge AB.....	50
4.3.1	Presentation av Getinge AB.....	50
4.3.2	Intervjupersonens ansvar och bakgrund.....	50
4.3.3	Rutiner för redovisning av FoU.....	51
4.3.4	Främsta orsakerna till metodval.....	51
4.4	PostNord AB.....	53
4.4.1	Presentation av PostNord AB.....	53
4.4.2	Intervjupersonens ansvar och bakgrund.....	53
4.4.3	Rutiner för redovisning av FoU.....	54
4.4.4	Främsta orsakerna till metodval.....	55
4.5	Anonym AB.....	56
4.5.1	Presentation av Anonym AB.....	56
4.5.2	Intervjupersonens ansvar och bakgrund.....	56
4.5.3	Rutiner för redovisning av FoU.....	56
4.5.4	Främsta orsakerna till metodval.....	57
4.6	Mazars AB.....	58
4.6.1	Intervjupersonens befattning och bakgrund.....	58
4.6.2	Rutiner för redovisningen av FoU.....	58
4.6.3	Främsta orsakerna till metodval.....	60

<u>Kapitel 5 Analys</u>	
5.1 Inledning.....	64
5.2 Redovisning enligt IFRS.....	64
5.3 Från forskningsfas till utvecklingsfas.....	65
5.4 Försiktighetsprincip och Väsentlighetsprincip.....	66
5.5 Aktiepris och investerare.....	67
5.6 Framtida ekonomiska fördelar.....	68
5.7 Effekter av att aktivera forskningsutgifter.....	69
<u>Kapitel 6 Slutsats.....</u>	72
<u>Kapitel 7 Källförteckningar.....</u>	74
<u>Kapitel 8 Bilagor.....</u>	76

Kapitel 1

I kapitel 1 presenteras inledningen vilken innehåller bakgrunden till studien samt en presentation av regelverket IFRS. Detta för att underlätta för läsaren om hur studien är uppbyggd för att vidare kunna förstå problemdiskussionen och frågeställningarna som följer.

1.1 Inledning

1.1.1 Immateriella tillgångar

Enligt föreställningsram 49;a definieras att “en tillgång är en resurs, vilket företaget har en bestämmande inflytande över till följd av inträffande händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden”(IFRS 2011). En tillgång kan vara materiell, finansiell eller immateriell. IAS 38 beskriver immateriella tillgångar som “en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form”. En viktig fråga är *när* ett företag får redovisa immateriella tillgångar. Enligt IAS 38;21 får en immateriell tillgång redovisas om den med säkerhet kan tilldela *förväntade ekonomiska fördelar* för företaget i framtiden. Företaget måste också kunna beräkna tillgångens *anskaffningsvärde* på ett tillförlitligt sätt. (Smith 2006, sid 200-202).

Ett företag kan bedöma om villkoret för beräkning av anskaffningsvärdets är uppfyllt genom att beakta hur tillgången har anskaffats. Den immateriella tillgången kan urskiljas genom inköp av tillgång eller genom intern upparbetad tillgång. Vid inköp av en immateriell tillgång blir bedömningen av värdet mycket tydligare.

Anskaffningsvärdet bedöms med hänsyn till inköpspriset. Vid inköp av tillgången bedömer företaget om tillgången kommer att generera framtida ekonomiska fördelar och självklart överstiga anskaffningsvärdet. På detta sätt blir villkoren för immateriella tillgångar uppfyllda. (Smith 2006, sid 201-202).

Immateriella tillgångar kan skapas genom att internt upparbeta den immateriella tillgången. Ett vanligt exempel på denna typ av tillgång är forskning och utveckling. Enligt IAS 38;54 måste i forskningsfasen alla forskningsutgifter kostnadsföras löpande medan vid utvecklingsfasen måste företaget aktivera utvecklingsutgifter om villkoren i IAS 38;57 uppfylls. (Smith 2006, sid 201-202).

1.1.2 IAS 38 och principer

För att avgöra om den immateriella tillgången skall kostnadsföras eller aktiveras, skrivs upp som en tillgång, måste företaget dela upp skapandet av tillgången i en forskningsfas och en utvecklingsfas enligt IAS 38:52. Under forskningsfasen måste allt kostnadsföras när utgifterna uppkommer, medan om tillgången anses vara i utvecklingsfasen skall den aktiveras som en tillgång om kraven är uppfyllda. I forskningsfasen jämfört med utvecklingsfasen är man ”längre bort” från en försäljning av sin produkt i framtiden vilket gör att det finns strikta kriterier för aktivering av tillgången och utöver dessa kriterier måste redovisningen ske med stor aktsamhet för försiktighetsprincipen. (Marton et al. 2008, sid 312-313). En annan viktig princip att beakta vid intäkt- och kostnadsföring av de många belopp som uppkommer är väsentlighetsprincipen. (Grönlund, Tagesson, Öhman 2010 sid 26).

1.1.3 Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen (prudence concept) gäller när en intern upparbetad immateriell tillgång i ett företag uppfyller kraven för att aktiveras. Speciella villkor måste uppfyllas för att ett företag ska kunna aktivera immateriella tillgångar. Enligt IAS 38 gäller försiktighetsprincipen på grund av att det är svårt att särskilja utgifter som uppkommer i ett företags löpande verksamhet. Enligt IAS 38 måste ett företag skilja mellan forskning och utveckling på grund av de olika ekonomiska situationerna. (Marton et al. 2008, sid 312-313).

1.1.4 Väsentlighetsprincipen

Väsentlighetsprincipen (materiality concept) innebär att för mycket tid inte skall läggas på mindre belopp, utan skall behandlas mer schablonmässigt. Endast utgifter och inkomster av större belopp periodiseras. Mindre belopp intäkt- och kostnadsförs även i de fall den köpta produkten utnyttjas under längre perioder. (Grönlund, Tagesson, Öhman 2010 Sid 26).

1.2 Bakgrund

Tiden före 80-talet var värdet av de immateriella tillgångarna mindre väsentliga för värdeskapandet inom företaget. Värderingsdrivkrafterna drevs allt mer mot de immateriella tillgångarna och mindre mot börsvärdet, som förklarades av de

materiella tillgångarna. Immateriella tillgångar har existerat under längre tid men har sedan 1980-talet ökat markant.(Austin 2007 sid 63-64).

Kunskap och kunskapsutveckling blir allt mer viktigare i det vardagliga ekonomiska livet, i takt med att immateriella tillgångar får en allt större betydelse i dagens samhälle. Alla utgifter tillhörande FoU kan mer eller mindre påstås vara utgifter för kunskapsutveckling. Denna ökning av immateriella tillgångar ökar även de utmaningar och problemdiskussioner som redovisningen av de immateriella tillgångarna medför. Ett tydligt exempel är uppskattningen av vad som är själva utvecklingsfasen. Under denna fas skall utgifter aktiveras om villkor är uppfyllda enligt IAS 38. Ett avgörande kriterium för aktivering är uppskattningen om framtida ekonomiska fördelar kommer tilldelas företaget, vilket inte alltid är lätt att bevisa. (IAS 38, punkt 57 d.) (Kellgren, Jan 2005).

1.2.1 IASB

IASB står för International Accounting Standard Board, vilket sköter standardsättningen för länder inom Europa men även andra länder är välkomna att använda deras regelverk om de så önskar. Företag inom dessa länder implementerade detta regelverk senast år 2005, då krav att följa regelverket utfärdades. Enligt IASB är forskning en intern process i ett företag för att hitta nya kunskaper, metoder och produkter. IASB anser inte att ett företag kan redovisa sådana forskningsutgifter som en tillgång, vilket medför att företaget måste betrakta de utgifter som kostnader i resultatrapporten. Företag får däremot redovisa utvecklingkostnader som tillgångar om vissa villkor är uppfyllda. Exempelvis måste företaget bevisa att företaget har tekniska och ekonomiska möjligheter för att upparbeta immateriella tillgångar som ska generera framtida ekonomiska fördelar. (Marton et al. 2008, sid 312-313).

1.3 Problemdiskussion

Behovet för redovisning av FoU har ökat senaste åren enligt Austin (2007) och marknaden ser ingen minskning utan snarare en ökning av detta behov.

Företagsledningen tar i dag beslut, oftast i samband med revisor, om hur olika kostnader för FoU skall redovisas. Det finns vanligtvis två metoder att tillämpa vad gäller utgifter för forskning och utveckling. IFRS säger att utgifterna för forskning

skall kostnadsföras löpande medan utgifterna för utveckling skall aktiveras, tas upp i balansräkningen om villkoren i IAS 38 är uppfyllda. Det mest kritiska villkoret är när företaget kan bevisa att förväntade framtida ekonomiska fördelar uppkommer samt att värdet på tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Inom olika branscher kan IFRS tolkning vara svårtydlig och i praktiken bygger förutsättningen för *framtida ekonomiska fördelar* på prognoser som i många fall blir felbedömda. Vid aktivering blir resultatet bättre och utdelningen till aktieägare kan bli högre på grund av den positiva rapporten till aktieägare att tillgången kommer ge framtida ekonomiska fördelar. Denna bedömning kan i vissa fall avvika på grund av att den i princip baseras på gissningar, vilket kan leda till stora nedskrivningar som i sin tur kan skapa motsatt effekt, aktie-ras. Aktivering kan därför skapa missvisande information till investerare på marknaden. Aktiveringsinformationen är dessutom inte tydligt beskriven vilket kan leda till problem vid utläsning av de finansiella rapporterna.

Företag som inte aktiverar undviker denna osäkerhet, men att endast kostnadsföra kan ändå undervärdera företages verksamhet och visa en missvisande bild av verksamheten. Positivitet måste spridas till aktieägarna och detta budskap kan förmedlas via aktivering, att framtida ekonomiska fördelar kommer tilldelas företaget.

Själva övergången mellan forskningsfas och utvecklingsfas benämns inte i IFRS. Då denna fas-övergång är unik för varje enskilt företag, skapas gränsdragningen internt med modeller för att klargöra övergången till utvecklingsfas i respektive företag.

I tidigare regelverk var det tillåtet att aktivera forskningsutgifter men i regelverket IFRS har den möjligheten eliminerats. Detta synsätt har vi undersökt för att kunna redogöra för vilka effekter som hade uppkommit om företag även fick aktivera dessa utgifter. Alltså vilka effekter hade uppkommit om dessa börsnoterade företag även fick aktivera sina forskningsutgifter och varför IFRS inte tillåter det. Om IFRS hade tillåtit detta, kanske redovisningsproblem i form av gränsdragningar mellan faser och vad som får eller inte får aktiveras varit mindre väsentliga. Vilka andra redovisningsproblem uppstår? Hade företag utnyttjat detta eller föredrar de att hellre kostnadsföra löpande?

Ett annat problemområde är bedömning av vilka belopp som skall aktiveras. Väsentlighetsprincipen tillämpas vid beslut om vilka belopp som skall aktiveras. Mindre oväsentliga belopp tas ej med i uträkningarna vilket gör att beloppen blir en bedömningsfråga för företagsledningen. Vad kategoriseras som mindre belopp? I princip kan vilka belopp som helst väljas av företagsledningen. Vissa företag, tex Getinge AB tillämpar olika väsentlighetskriterium för att förhindra att små belopp tas upp för aktivering.

Inom redovisning av FoU-verksamhet har börsnoterade företag stor frihet vid bedömning av redovisningsmetod, alltså att aktivera eller kostnadsföra. Även om ett företag uppfyllt kraven för aktivering, kan de vid bedömningen välja att framställa utgiften som en kostnad. Många forskare menar att det finns ett slags motstånd, där det kan anses som svaghet att aktivera. Det kan tolkas att vid investering, kan företag med dålig lönsamhet försöka visa en bättre bild av verksamheten för att locka investerare. (Cazavan-Jeny och Jeanjean). Hur aktivering påverkar investerare är ett annat problem där det krävs kunniga analytiker som kan "läsa av" informationen som finns tillgänglig.

Ett annat problem vid bedömning av aktivering är nyttjandeperioden för den immateriella tillgången. Trots bedömning efter företagets analyser är dessa prognoser ej tillförlitliga på grund av att det i slutet är en fråga om en "gissning", som även påpekades av revisorn Martin Gustavsson.

1.4 Syfte

Syftet med vår studie är att redogöra för hur IAS 38 tillämpas i praktiken. Vi vill undersöka hur olika företag hanterar fas-övergången mellan forskning och utveckling för att vidare kunna aktivera sina utvecklingsutgifter. Vi vill undersöka hur framtida ekonomiska fördelar bevisas, ett viktigt villkor för att uppfylla kraven för aktivering. Vi vill även redogöra för varför forskningskostnader måste kostnadsföras löpande medan utvecklingskostnader måste aktiveras när vissa förutsättningar är uppfyllda. Om redovisningsproblem uppfattas vid tillämpning av IAS 38 är ett annat delsyfte i vår undersökning. Hur redovisning av FoU påverkar investerare är också av intresse.

Tyngdpunkten i vår studie behandlar följande punkter;

- 1 Redogörelse för tillämpning av IAS 38 i praktiken.
- 2 Hantering av fas-övergång mellan forskning och utveckling.
- 3 Bevisa den immateriella tillgångens framtida ekonomiska fördelar för aktivering.
- 4 Redogörelse för varför forskningskostnader kostnadsförs löpande medan utvecklingskostnader måste aktiveras.

1.5 Avgränsning

För att forskarna skall uppnå kunskap och förståelse så att frågeställningen i uppsatsen blir besvarad så är undersökningen avgränsad till att omfatta börsnoterade bolag där bolagen har möjlighet till aktivering av immateriella tillgångar inom forskning och utveckling. Företagen i denna studie tillämpar IAS 38:s rekommendationer i deras FoU-verksamhet och är alla noterade på Stockholmsbörsen. För genomförandet av studien kommer intervjuer genomföras med respondenter väl insatta inom ämnesområdet i respektive företag.

Tyngdpunkten i denna studie behandlar IAS 38 från regelverket IFRS men för ett lite bredare perspektiv och djupare förståelse finns det indrag från andra regelverk, GAAP. En mindre del av IAS 36 behandlas också i studien då vissa punkter i IAS 38 hänvisar till detta kapitel om nedskrivningar och framtida ekonomiska fördelar. Andra forskares arbeten som inkluderas i denna studie behandlar andra företag i Europa men som tillämpar IFRS.

1.6 Förkortningar

FASB	Financial Accounting Standards Board
FoU	Forsknings och utveckling
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
PUM	PostNords UtvecklingsMetod
US GAAP	US Generally Accepted Accounting Principles

Kapitel 2 Metod

2.1 Ansats

Under uppsatsskrivandet pågick litteratursökandet konstant. Först och främst vid uppsatsens början söktes information som behandlade standarderna i IAS 38. Vidare söktes information i kurslitteratur som behandlade ämnesområdet via reglering av IASB för djupare förståelse och ändamål. Övrig väsentlig information är källor som företagens årsredovisningar, internet, tidigare examensarbeten och artiklar från Lunds universitets databaser .

2.2 Forskningsstrategi:

2.2.1 Kvalitativ metod

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod framför en kvantitativ metod, då den kvalitativa metoden bäst uppfyller studiens syfte om hur företag tillämpar IAS 38 i praktiken. Den kvalitativa metodens datainsamling och analys bygger mer på ord än på kvantifiering (Bryman och Bell 2005, sid 297). Denna forskningsstrategi blir därför mer lämplig för oss att använda då vi undersöker “hur” och “varför” snarare än “hur många” . Den kvalitativa metoden skiljer sig även från den kvantitativa metoden genom bland annat den induktiva synen på förhållandet mellan teori och praktik, det vill säga att teorin genereras på grundval av den data som insamlats (Bryman, och Bell 2005, sid 297). Kvalitativ metod beskrivs mer som interpretativ, det vill säga en kunskapsteoretisk ståndpunkt där tyngden ligger mer på en förståelse av den sociala verkligheten och hur de olika i urvalsgruppen i en viss miljö tolkar denna verklighet (Bryman och Bell 2005, sid 298).

Insamlingen av data genomfördes med hjälp av intervjufrågor och intervjun genomfördes främst för att relevant data i företagets årsredovisningar inte var åtkomliga.

2.3 Forskningsansats

Deduktion, induktion, och abduktion är tre angreppsätt forskare använder sig för att skapa kunskap om verklighet och relatera den till teorier. Deduktion innebär att forskaren drar sina slutsatser om enskilda händelser utifrån principer och teorier. Induktion innebär att den information som samlats in under studiens gång uttrycker teorin. Abduktion är en blandning av deduktion och induktion. (Bryman och Bell

2005 sid 23-25).

I vår studie har abduktionsmetoden utnyttjats då både teori och intervjuer har använts för att uppfylla syftet med uppsatsen. Från empiri till teori och från teori till empiri har under arbetets gång varit en ständig prägel. Vid uppsatsens början utgick forskarna från en deduktiv angreppssätt i form av redovisningstandarder och lagtext för att visa redovisningssvårigheter inom valt ämnesområde, forskning och utveckling. Efter intervjuer genomfördes fördjupning inom empiri-kapitlet för ytterligare förståelse och tackling av problemen med nya infallsvinklar.

2.4 Val av forskningstrategi: undersökningsdesign

En undersökningsdesign är en ram för insamling och analys av data. En struktur som styr och vägleder men även analyserar den data och informationen som framkommer vid undersökningen kallas för en design. Det fem vanligaste former av forskningsdesign är experimentell design, tvärsnitts- eller surveydesign, longitudinell design, fallstudiedesign och komparativ design. (Bryman och Bell 2005 sid 47). I våran studie har fallstudiedesign använts och denna design innebär en ingående, eller detaljerad undersökning av ett specifikt fall. Fall innebär här en viss individ, grupp, organisation eller samhälle. Enligt Stake, 1995, behandlar denna typ av forskningstudie komplexiteten och den specifika natur som det specifika fallet uppvisar (Bryman och Bell 2005 sid 71).

Ämnet i vår uppsats tillhör en fallstudie där företagets tillvägagångssätt vid aktivering av utvecklingsutgifter och problematiseringen kring redovisningen av FoU enligt IAS 38 är dess syfte. Eftersom författarna koncentrerar på en specifik redovisningshändelse och dess påverkande faktorer ökar styrkan i fallstudien, alltså insamling av omfattande information om ett avgränsat fenomen. (Bell 2006 sid 15-16) För ytterligare reflektion kring insamlande av information och intervjuer ställer författarna frågorna "hur" och "varför" för en kompletterande bild av uppsatsvalet.

Författarna anser att eftersom studien koncentrerar sig på en specifik redovisningshändelse och dess påverkande faktorer är den insamlade datan som hämtats från de 5 börsnoterade bolagen och från revisorn tillförlitliga för relevansen av studien.

2.5 Praktiskt tillvägagångssätt:

2.5.1 Primärdata

Primärdata är data som blir insamlad för att uppfylla studiens syfte och ändamål. Primärdata är att anse som ny data där informationen främst gäller vår studie men som senare kan användas som sekundärdata i andra studier. Vår primärdata består av semistrukturerade intervjuer med svenska börsnoterade bolag. Våra respondenter är ekonomiansvariga i respektive bolag och väl insatta inom ämnesområdet FoU, vilket gjorde att de kunde förse oss med detaljerad information av god kvalitet.

2.5.2 Sekundärdata

Sekundärdata är data som redan finns lagrad då den varit insamlad i annat syfte. Vår sekundärdata består främst av regelverket IFRS, kurslitteratur samt olika artiklar som behandlar ämnesområdet. Vid intervjutillfällena, vid insamlandet av primärdata tog vi tillfället i akt att även insamla sekundärdata i form av årsredovisningar. Även internet har använts flitigt för informationsinsamling.

2.5.3 Fem företag och intervjurespondenter

Vi har genomfört fem intervjuer på ett semistrukturerat sätt. Personlig intervju genomfördes med tre av företagen och resterande två företag i skriftlig form. Den främsta anledning till skriftlig form var på grund av avståndet till deras verksamhet, möjlighet till personlig intervju fanns inte. De skriftliga frågorna till respondenterna motsvarade våra intervjufrågor. Innan personlig intervju genomfördes skickade vi frågorna i förväg till respondenten så denne kunde förbereda sig. Kriterier för att hamna i vårt urval var främst att företaget var börsnoterat och använde regelverket IFRS som redovisningspraxis. Ett annat kriterium var att företaget hade en verksam forskning- och utvecklingsverksamhet med möjlighet till redovisning av aktiverade utgifter. Vi valde även ett företag som ännu inte aktiverat sina utvecklingsutgifter, för att få ett bredare perspektiv och kompletterande infallsvinkel i vår studie. I syfte att observera olika redovisningsmetoder och principer var ett av våra mål att undersöka företag från olika branscher. I vårt urval ingick två intressanta företag med stor FoU-verksamhet från läkemedelsbranschen, ett företag inom aktivt skapande av medicinteknisk utrustning, ett företag som skapar kommunikation- och logistik lösningar och även ett företag med bred kunskap inom säkerhetsbranschen.

Första läkemedelsföretaget vi intervjuade var Active Biotech AB där intervjun genomfördes med deras redovisningsansvarig, Magnus Svensson. Företaget är börsnoterat och har relativt stora FoU utgifter. Active Biotech har inga aktiverade utvecklingskostnader vilket fängade vårt intresse för företagets deltagande i vår studie. För att senare kunna transkribera intervjun spelade vi in intervjun.

Den andra företagsintervjun, Getinge AB, genomfördes elektroniskt via e-post där respondenten Henrik Otendal skickade in sina svar. Henrik Otendal är controller/ekonomichef på Getinge AB med ansvar inom områdena ekonomi och finans. Anledning till val av detta företag var främst ur bransch mässigt perspektiv.

Den tredje intervjun, PostNord AB, genomfördes elektroniskt där koncern enhetschefen Kaj Nyman besvarade vårt frågeformulär. Kaj Nyman är huvudansvarig för redovisning och skatt inom koncernen och har tidigare arbetserfarenhet som ekonomichef, finanschef och controller. Företaget valdes för intervju på grund av dess udda position och bransch.

Fjärde företaget var läkemedelföretaget Probi AB. Intervjun genomfördes på Probi AB:s huvudkontor i Lund. Intervjupersonen var Niklas Brandt, CFO på Probi AB. Detta läkemedelföretag består av största delen FoU-verksamhet, där aktivering i balansräkningen skett senaste åren och därför valdes detta företag. Inspelning av intervju genomfördes för senare bearbetning.

Femte företaget är verksam inom säkerhetsbranschen där respondenten ville vara anonym. Respondenten är redovisningschef på företaget och haft samma befattning i tio år i koncernen. Intervjun genomfördes via telefon och anledning till val av företag var även här branchmässiga syften.

2.5.4 Intervju med revisor

Intervjun med revisorn Martin Gustavsson genomfördes i Mazars AB kontor i Lund och spelades in för senare bearbetning. Martin Gustavsson är auktoriserad revisor sedan 2009 och idag kontorchef på Mazars AB i Lund och har arbetat med revision

sedan 1998. Anledning till intervju med revisor var för att få en kompletterande bild och ett annat perspektiv på redovisningen av IAS 38. Synvinklar och frågeställningar ur revisorns perspektiv är av stor relevans i vår uppsats där nya infallsvinklar i problematiseringen kan klargöras.

2.5.5 Intervjufrågor

I takt med att vi utformade intervjufrågorna fick frågor redigeras efter första intervjutillfället. Vi märkte vissa frågor var vi tvungna att stryka medan andra måste mer utförligt förklaras med följdfrågor under studiens gång. Anledningen till att frågor stryktes var att vi ansåg de inte var nödvändiga och inget bra svar kunde avläsas. Brist om kunskap inom detta område och verklighetsbilden jämfört med teorin var främsta anledningen till korrigerande och omformulering av frågeformuläret.

Syftet med frågeställningarna i intervjun var att berika oss med information om vårt huvudämne och försöka svara på studiens frågeställningar. För detaljerade uppgifter utformade vi ett brett utbud av frågor där det även hjälper respondenten att tydligare förstå syftet med vår studie. Vi valde att ställa öppna frågor där respondenten kunde svara fritt så att respondenten skulle få svara med sina egna ord och uppfattningar men även relevansen i själva frågan.

2.5.6 Perspektiv

Vår studie är utförd så att företagledningens perspektiv och utförande framstyrks. Detta eftersom det är just ledningen som fattar dessa kritiska beslut, oftast i samband med revisor. Därför görs vår studie främst med personal från företagledningen eller någon väl insatt inom ämnesområdet.

2.5.7 Val av referensram

För att kunna analysera empirin krävs det först att man får ett grepp om föreställningsramen, de olika teorierna, villkoren och förutsättningar som måste uppfyllas för att ett företag ska kunna avgöra om tillgångarna ska kostnadsföra löpande eller skrivas upp som en tillgång. Därför beskrivs IAS 38 och olika författares verk som behandlar forskning och utveckling i referensramen. Ett flertal andra forskares undersökningar som är relevanta för en djupare analys har inkluderats

i referensramen.

Hur olika regelverk tillämpas internationellt i praktiken var en anledning till val av artiklar. Den amerikanska, australiensiska och även franska redovisningssynsättet reflekteras för större förståelse och kunskap om ämnesområdet i uppsatsen.

2.5.8 Analyismetod: Revisorperspektiv

I teori kapitlet analyserar vi teorier kring vårt ämnesområde, dessa jämförs och ställs sedan mot svaren från företagen, empirin. För ytterligare perspektiv jämförs svaren från företagen med revisorns svar, revisorns perspektiv. Revisorn granskar företag, vilket medför en insyn hur företagen agerar och beter sig inom ämnesområdet.

Revisorperspektiv åskådliggör verklighetsbilden tydligare för oss om hur företagen följer normgivningen och regelverket IFRS.

2.6 Studiens Kvalitet

2.6.1 Validitet

Validitet innebär en bedömning av om slutsatser från undersökningen hänger ihop eller inte (Bryman, Bell 2005 sid 48). Intervjurespondenterna får anses vara väl insatta i ämnesområdet, då deras befattning och titel framtyder kunskap inom området. Utöver detta har respondenterna varit hjälpsamma och välvilliga under intervjuprocessen vilket underlättat studiens gång. För ökning av giltigheten, validiteten i studien försöktes intervjufrågor modifieras på ett så tydlig sätt som möjligt, där vissa frågor omformulerades och andra lades till.

Uppgifter och svar som erhöles av intervjurespondenterna gick oftast att korrelera och jämföra med årsredovisningar och finansiella rapporter som utgavs av företagen.

Genom dessa data kunde en generell bedömning göras om svaren överensstämde med intervjurespondentens svar men även förtydligande av informationen. Utöver detta gav finansiella rapporterna förklaringar till de uppgifter som aktualiserats för oss.

Genom redovisningsprinciperna och regelverket IFRS kunde även innehållet i empirin jämföras med många begrepp och definitioner som tillämpades.

För ytterligare ökning av validitet intervjuades en revisor för ytterligare reflektion och perspektiv om våra frågeställningar. Tolkningar och bedömningar som

respondenterna framförde kunde nu jämföras och ställas mot varandra. (Gustavsson 2007 s.62-64)

2.6.2 Reliabilitet

Reliabiliteten, det vill säga tillförlitlighet, innebär att om arbetet hade genomförts på nytt, hade resultatet blivit detsamma. Reliabiliteten är oftast aktuell vid kvantitativa undersökningar. I vårt fall där vi utför kvalitativ undersökning kan vi förvänta oss ett lägre mått av reliabilitet eftersom en kvalitativ undersökning bygger på tolkningar och eftersom våra respondenter talade väldigt fritt, kan vi inte förvänta oss precis samma resultat vid upprepning av studien. Trots detta anser vi att vid samma frågeställningar borde det empiriska innehållet vara detsamma. Faktorer som kan ge motstridigt svar kan exempelvis vara tidpunkten för en upprepad undersökning då ekonomiska och organisatoriska förändringar i ett företag ständigt försiggår. Skulle intervju-frågorna tilldelas en annan respondent kan även detta ge annorlunda svara i form av enskilda värderingar och omdömen. (Gustavsson 2007sid 55-58) och (Bryman och Bell 2005 sid 48)

2.6.3 Källkritik

Primärkällor: Intervju-respondenternas reliabilitet är att anse vara goda eftersom personerna i fråga varit väl insatta i ämnet. Dessutom har respondenterna antingen en chefsposition eller ansvarig inom området som behandlar det aktuella ämnet. Respondenterna har alla en civilekonomexamen och har under många år arbetat på företagens ekonomiavdelningar. Responsen från de intervjuade måste därför förväntas ge en viss snedvridning till fördel för respektive företag.

Sekundärkällor: Den sekundärkälla som utnyttjats främst i vår studie är regelverket IFRS och dess senaste standarder för 2011. För metod-kapitlet har en tidigare C-uppsats och "Företagets ekonomiska forskningmetoder" av Bryham och Bell 2005 använts. I teori-avsnittet har vetenskapliga artiklar använts som publicerats av universitet och fakulteter av andra forskare världen över. Dessa artiklar hittades via Lunds universitets databas Summon. Våra sekundärkällor är att anse som väldigt tillförlitliga då innehållet har både granskats och publicerats.

Kapitel 3 Teori

I det här kapitlet redogörs IAS 38 och dess olika villkor och förutsättningar. Andra forskares undersökningar som relaterar till denna studie inkluderas för en djupare förståelse. En överblick av teorin är inkluderad som bilaga i slutet av studien.

3.1 Inledning

För att ett företag ska kunna redovisa immateriella tillgångar måste företaget enligt IAS 38 uppfylla vissa villkor. Huvudvillkoren är att företaget ska kunna kontrollera, identifiera och bevisa att resursen bidrar till att företaget kommer erhålla framtida ekonomiska fördelar. (Marton et al. 2008, sid 308-309).

Ett företag kan ha *kontroll* över immateriella tillgångar genom exempelvis avtal. Det finns även tillgångar som ett företag inte kan kontrollera, exempelvis personal. Enligt IAS 38;13, innebär kontroll att ett företag själv kontrollerar över ekonomiska fördelar och att andra i omvärlden inte har möjlighet att påverka och erhålla ekonomiska fördelar. Med andra ord finns det ett juridisk skydd som ger företaget juridiska rättigheter över tillgången. Ett vanligt exempel är ett varumärke som ett företag skapar och om varumärket utnyttjas av andra företag kan varumärkets ägare stämman den respektive. (Marton et al. 2008, sid 308-309).

Enligt IAS 38;11, krävs det att en immateriell tillgång är *identifierbar* för att skilja den från goodwill. Goodwill är en tillgång som representerar de framtida ekonomiska fördelarna som uppkommer från andra tillgångar. Dessa är förvärvade och är inte enskilt identifierade utan separat redovisade.

Enligt IAS 38;12, är en tillgång identifierbar om den antingen är avskiljbar eller om tillgången baseras på juridiska rättigheter. Att en tillgång är avskiljbar innebär att tillgången kan säljas, överlåtas eller hyras ut till andra företag. Ackumulerad forskning och utveckling är exempel på en tillgång som är avskiljbar. Andra exempel på tillgångar som är avskiljbara kan vara licenser, patent och varumärken. Personalens kunskap är däremot en tillgång som inte uppfyller villkoren och kan därför inte heller tas upp som en immateriell tillgång. (Marton et al. 2008, sid 309-310) och (Bonham, M et al 2008, sid 871-872).

Ytterligare krav på att en tillgång kan tas upp är enligt IAS 38;17 att företag kan bevisa att *framtida ekonomiska fördelar* tillkommer. Detta innebär enligt standarden att tillgången kommer innefatta intäkter från försäljning av produkter eller tjänster, kostnadsbesparingar eller användandet av tillgången.

3.2 Anskaffning och värdering av immateriella tillgångar

Enligt IAS 38;21 “får en immateriell tillgång redovisas i rapporten endast om det är sannolikt att förväntade framtida ekonomiska fördelar kommer att tillfalla företaget och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt”.

Sannolikheten för förväntade framtida ekonomiska fördelar bedöms inom företaget utifrån rimliga och väl underbyggda antaganden. Dessa antaganden skall utgöra företagsledningens bästa bedömning av de ekonomiska förhållandena under tillgångens nyttjandeperiod, IAS 38:22. För att bilda sig en uppfattning skall företag göra bedömningar om hur säkra de beräknade ekonomiska fördelarna som är hänförliga till användningen av tillgången. Detta skall göras utifrån den information som är tillgänglig vid första redovisningstillfället, IAS 38:23.

Enligt standarden IAS 38;24 måste en immateriell tillgång värderas till anskaffningsvärdet. Värderingen kan bestämmas på fem olika sätt, beroende på hur tillgången förekommer i företaget. Immateriella tillgångar kan förekomma i ett företag som en del i ett *rörelseförvärv*, genom ett *separat förvärv*, genom *intern generering*, vid *utbyte av tillgångar* eller genom *statsbidrag*. (Hlaciuc och et al 2009, sid 160).

Tabell 1 åskådliggör hur tillgången värderas vid de olika anskaffningstillfällena: Källa: (Hlaciuc och et al 2009, sid 160)

Anskaffnings tillfället	<i>Separat förvärv</i>	<i>Rörelseförvärv</i>	<i>Intern generering</i>	<i>Utbyte av tillgång</i>	<i>Statsbidrag</i>
Hur tillgången värderas?	<i>Pris + andra direkta kostnader</i>	<i>Värde vid förvärvtidpunkt</i>	<i>Direkta produktkostnader</i>	<i>verkligt värde</i>	<i>1.verkligt värde 2.Nominellt värde (IAS 20) + alla tillskrivna direkta kostnader</i>

3.2.1 Värdering vid separat förvärv:

Vid ett separat förvärv värderas tillgången normalt till det pris som företaget betalar för tillgången. Företaget kan dessutom lägga till kostnader som är hänförliga för färdigställandet av tillgången. (Martin och et al. 2008, sid 310-311). Vidare är inte alla separata förvärv av en tillgång att betraktas som en immateriell tillgång. Företag som tillåter tillgången måste enligt standarden bevisa att tillgången är en immateriell tillgång. När det inte är möjligt att bevisa att tillgången är en immateriell tillgång, betraktas tillgången som en tjänst eller vara. (Bonham, M och et al 2008, sid 877).

3.2.2 Värdering vid rörelseförvärv:

Immateriella tillgångar kan anskaffas genom en del av ett rörelseförvärv. Vid bedömningen av immateriella tillgångens anskaffningsvärde återspeglas dess verkliga värde vid förvärvstillfället. Problemet med anskaffningsvärdet uppstår när företaget anskaffat alla tillgångar och värdesbedömning av just den immateriella tillgången skall uppskattas. (Marton et al. 2008, sid 311).

Vid bedömning av immateriella tillgångar enligt standarden IFRS gäller en värderingshierarki. Enligt standarden är marknadspriset det mest trovärdiga sättet att värdera immateriella tillgångar. I vissa fall där marknadspris inte förekommer kan företag utgå från den senaste transaktionen som liknade den immateriella tillgången. Många immateriella tillgångar, som patent och varumärke är unika och i många fall finns ingen marknad tillgänglig. I dessa situationer värderas de immateriella tillgångarna enligt erfarna och kunniga partners som är beredda att köpa och sälja. (Bonham, M och et al 2008, sid 883).

3.2.3 Värdering vid intern generering:

Immateriella tillgångar kan skapas genom intern upparbetning inom organisationen. Enligt IAS 38;51 "är det svårt att bedöma om en intern upparbetad immateriell tillgång uppfyller kraven för att tas upp som tillgång på grund av problem med att identifiera huruvida och när det finns en identifierbar tillgång som kommer att generera förväntade framtida ekonomiska fördelar, och även på ett tillförlitligt sätt fastställa tillgångens anskaffningsvärde. I vissa fall kan utgiften för att framställa en immateriell tillgång internt inte särskiljas från utgiften att bibehålla eller öka företagets internt upparbetade goodwill eller från utgifter i den löpande

verksamheten”. Av dessa skäl, förutom standardens allmänna krav för redovisning av immateriella tillgångar gäller att företaget måste bevisa att projekten för interna upparbetade tillgången är tillräckligt avancerat och tillgången är ekonomiskt livsduglig. (Bonham, M och et al 2008, sid 889).

Enligt IAS 38;48 får ett företag inte redovisa intern upparbetad goodwill som en immateriell tillgång. Enligt IAS 38;49 “redovisas inte internt upparbetad goodwill som en tillgång eftersom den inte är en identifierbar resurs (det vill säga är inte avskiljbar och uppkommer inte heller utifrån avtalsenliga eller andra juridiska rättigheter) som kontrolleras av företaget och vars anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt”. “Skillnaderna mellan ett företags marknadsvärde och det redovisade värdet på dess identifierbara nettotillgångar vid varje tidpunkt kan bero på en rad faktorer som påverkar värdet på företaget. Dessa skillnader utgör emellertid inte anskaffningsvärdet för immateriella tillgångar över vilka företaget har kontroll”, IAS 38.50. (Bonham, M och et al 2008, sid 888-889).

För bedömning om företaget uppfyller kraven för att redovisa en intern upparbetad immateriell tillgång som en tillgång gäller principen som benämns försiktighetsprincipen. Försiktighetsprincipen innehåller strikta kriterier som måste uppfyllas vid redovisning av intern upparbetade tillgångar. (Marton och et al. 2008, sid 312).

Intern upparbetade immateriella tillgångar klassificeras som forskning och utveckling. Enligt IAS 38;52 måste ett företag dela upp den interna upparbetade tillgången i en *forskningsfas* och en *utvecklingsfas* för att kunna uppfylla kriterierna att kunna redovisas som en tillgång (Bonham, M och et al 2008, sid 889).

Forskningsfas betraktas som sökandet efter nya metoder och processer för att hitta nya produkter, material eller nya system. Enligt IAS 38; 54 måste alla utgifter som uppstår genom forskning kostnadsföras. Däremot är det möjligt för företag att redovisa utgifter för utvecklingsfasen som en tillgång, om vissa villkor i IAS 38;57 är uppfyllda. Villkoren är bland annat att företaget har tekniskt möjlighet, ekonomiska och andra resurser för att färdigställa tillgången och ett syfte att använda eller sälja den immateriell tillgången. (Marton et al. 2008, sid 313).

Under utvecklingsfasen måste, enligt IAS 38;62 på ett tillförlitligt sätt visa de utgifter som direkt relaterar till tillgången. Sådana utgifter enligt IAS 38;66 kan vara kostnader för löner, material och tjänster som direkt ingår i projekten.

Anskaffningsvärdet för en intern upparbetad immateriell tillgång blir summan av de kostnader som tillhör projekten. Enligt IAS 38 får ett företag inte redovisa tidigare immateriella tillgångar som redan kostnadsförts. (Marton och et al. 2008, sid 314).

3.2.4 Värdering vid utbyte av tillgång:

Ett företag kan byta tillgångar som inte längre behövs eller är otillåtna för vidare bruk, med de av en motpart som har andra överskott av tillgångar.

Enligt IAS 38;45 kan “en eller flera immateriella tillgångar förvärvas i utbyte mot icke-monetära tillgångar, eller mot en kombination av monetära och icke-monetära tillgångar.” Vidare gäller ett byte av en icke monetär tillgång eller som föregående mening att anskaffningsvärdet beräknas till verkligt värde såvida “ a) inte bytestransaktionen saknar kommersiell innebörd eller b) det inte tillförlitligt går att beräkna det verkliga värdet på vare tillgången som erhålls eller lämnas i bytet. Om den förvärvade tillgången inte värderas till verkligt värde utgörs anskaffningsvärdet av det redovisade värdet för den tillgång som lämnats i bytet.” (Bonham et al 2008, sid 887-888)

3.2.5 Värdering vid statsbidrag:

Immateriella tillgångar kan anskaffas från staten utan ersättning eller vid låg ersättning. Exempelvis ger staten immateriella tillgångar i form av TV- eller radiolicenser till företag. Enligt IAS 20 kan ett företag antingen värdera tillgången till det verkliga värdet vid tilldelningstillfället eller värdera tillgången motsvarande det belopp som det statliga bidraget avser. (Marton et al. 2008, sid 315).

3.3 Forskningsfas och utvecklingsfas

IAS 38 har inte definierat begreppen forskningsfas och utvecklingsfas, men förklarar att forskning och utveckling bör tolkas i ett mer “bredare perspektiv”. Kännetecknen av forskningsfasen har mindre att göra med vilka aktiviteter som utförs, utan relaterar mer till en oförmåga att kunna visa att en immateriell tillgång vid just den tidpunkten

existerar som kommer att generera sannolika framtida fördelar. Forskningsfasen kan inkludera verksamhet som nödvändigtvis inte ingår i definitionen av "forskning". Det händer ibland att under forskningsfas sker lansering av produkt utan övergång till utvecklingsfas, alltså produktlanseringen är aktuell innan fasens slutgång. Ibland saknas bevis under utvecklingsfasen om hur tillgången kommer att användas, säljas eller generera framtida vinster vilket leder till kostnadsföring av utgifterna. (Bonham et al 2008, sid 890-892).

Enligt IAS 38;53, om man inte kan skilja på forskningsfasen och utvecklingsfasen vid skapandet av en intern tillgång, anses utgifterna som uppkommer, endast tillhöra forskningsfasen. I allmänhet är utvecklingsfasen av ett projekt längre framskriden än forskningsfasen vilket gör att standarden kräver att tillgången är kvalificerad eftersom möjligheten att generera troliga framtida ekonomiska fördelar förekommer. (Bonham et al 2008, sid 890-892).

3.3.1 Från forskningsfas till utvecklingsfas

3.3.1.1 Forskningsfas

Forskningsfasen betraktas som undersökning efter nya metoder eller upparbetning för att skapa nya produkter, tjänster, system eller material. (Marton och et al. 2008, sid 313). Enligt IAS 38;56 "är exempel på forskningsverksamhet a) verksamhet som syftar till att få fram ny kunskap, b) sökande efter, utvärderingen av och det slutliga urvalet av tillämpningar av forskningsresultat eller annan kunskap, c) sökande efter alternativa material, enheter, produkter, processer, system, eller tjänster och d) formuleringen, utformningen, utvärderingen och det slutliga urvalet av möjliga alternativ avseende nya eller förbättrade material, enheter, produkter, processer, system eller tjänster". (Bonham et al 2008, sid 889).

IAS 38;54 säger att "företag får inte redovisa immateriella tillgångar som uppstår genom forskning eller i forskningsfasen av ett internt projekt som en tillgång i rapporten över finansiell ställning". Detta för att under ett internt projekts forskningsfas kan ett företag inte visa att en immateriell tillgång kommer att generera sannolika framtida ekonomiska fördelar, därför är alla utgifter kostnader. (IAS 38:54)(Marton et al. 2008, sid 313).

3.3.1.2 Utvecklingsfas

När det gäller utvecklingsfasen är det möjligt för företag att redovisa utvecklingskostnaderna som en tillgång om företaget uppfyller kriterierna. I IAS 38;59 finns exempel på utvecklingsverksamhet. Utvecklingsverksamhet kan vara utformningen, konstruktionen, formgivningen av verktyg och provningen av prototyper och modeller. IAS 38;57 säger att "En immateriell tillgång som uppstår genom utveckling, eller i utvecklingsfasen av ett internt projekt, ska tas upp som tillgång i rapporten över finansiell ställning endast om ett företag kan påvisa att samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

- a) Det är tekniskt möjligt för företaget att färdigställa den immateriella tillgången så att den kan användas eller säljas.
- b) Företagets avsikt är att färdigställa den immateriella tillgången och använda eller sälja den.
- c) Företaget har förutsättningar att använda eller sälja den immateriella tillgången.
- d) Företaget visar hur den immateriella tillgången kommer att generera sannolika framtida ekonomiska fördelar. Företaget kan bland annat påvisa att det finns en marknad för det som skall produceras med den immateriella tillgången eller för den immateriella tillgången som sådan, eller, om tillgången är avsedd att användas internt, dess användbarhet.
- e) Det finns adekvata tekniska, ekonomiska och andra resurser för att fullfölja utvecklingen och för att använda eller sälja den immateriella tillgången.
- f) Företaget kan på ett tillförlitligt sätt beräkna de utgifter som är hänförliga till den immateriella tillgången under dess utveckling"

Ett företag måste visa en affärsplan eller ett lånelöfte för att kunna uppfylla kravet om att färdigställa, använda och få ekonomiska fördelar från tillgången. Företaget kan visa i en affärsplan detaljerade tekniska och finansiella resurser för att bevisa det som företaget kommer att producera som immateriell tillgång. Företaget måste även visa att tillgången kommer att generera *sannolika ekonomiska fördelar*. IAS 38:58 (Marton et al. 2008, sid 313).

Bedömningen huruvida tillgången genererar framtida ekonomiska fördelar, baseras på principer som står i IAS 36. Marton et al (2008) redovisar att enligt IAS 36;33 ska beräkningen av kassaflöden (framtida ekonomiska fördelar) baseras på

företagsledningens bästa bedömning av ekonomiska förhållande, budgetar och prognoser för en period som normalt omfattar högst fem år. (Marton et al. 2008, sid 313 och sid 263).

3.4 Värdeförändring på immateriella tillgångar

Värdet på immateriella tillgångar kan förändras på tre sätt;

Först kan värdet förändras genom avskrivningar, systematiska värdenedgångar på tillgången över tid. För det andra kan värdeförändringar inträffa genom osystematiska nedgångar i värde som kan uppstå av exempelvis oväntade och oförutsedda händelser. Slutligen kan värdet på de immateriella tillgångarna även öka. (Marton och et al. 2008, sid 315-316).

I allmänhet finns det två huvudmetoder för värdesbedömning av immateriella tillgångar, *anskaffningsvärdesmetoden* och *omvärderingsmetoden*. I IAS 38 beskrivs när och hur värderingar genom anskaffningsvärdesmetoden uppstår och enligt IAS 38;74 att "efter första redovisningstillfället ska en immateriell tillgång tas upp i rapporten över finansiell ställning till anskaffningsvärdet efter avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar". Utgångspunkten för anskaffningsvärdesmetoden i ett företag är frågeställningarna, det vill säga frågor om nyttjandeperiod, avskrivningar och nedskrivningar. (Marton och et al. 2008, sid 316).

3.4.1 Nyttjandeperiod, avskrivningar och nedskrivningar

Enligt IAS 38;88 ska ett företag bedöma nyttjandeperioden antingen genom tiden som den immateriella tillgången kommer att användas i företaget *eller* genom antalet produktenheter som tillgången kommer att generera. Enligt standarden ska ett företag bedöma om tillgångens nyttjandeperiod är begränsad eller obegränsad. IAS 38;89 säger att om tillgångens nyttjandeperiod är begränsad, ska företaget avskrivna tillgången systematisk, men ej om tillgångens nyttjandeperiod är obegränsad. (Bonham, M och et al 2008, sid 906). Goodwill som uppkommer i rörelseförvärv och vissa varumärken är obegränsade tillgångar. (Marton och et al. 2008, sid 316, 258).

Enligt IAS 38;91 menas inte med obegränsad nyttjandeperiod att tillgången är oändlig, utan att det är svårt för företaget att bedöma den tid som tillgången genererar

ekonomiska fördelar. På grund av detta ska företaget inte skriva av tillgången systematiskt, utan nedskrivning skall endast ske vid behov. (Marton och et al. 2008, sid 316-317).

Enligt standarden måste företaget bedöma nyttjandeperioden för att kunna avskriva tillgången systematiskt. Marton och et al. 2008 tar upp faktorer i IAS 38;90, "typiska produktlivscykler, teknisk inkurans, marknadens och branschens stabilitet, rättsliga eller avtalsenliga begränsningar och huruvida användning av den immateriella tillgången är kopplad till andra tillgångar med begränsad nyttjande period". Dessa faktorer bidrar till företagsledningen bedömningar vid fastställandet av nyttjandeperioden. (Marton och et al. 2008, sid 317).

Enligt IAS 38;107 "ska en immateriell tillgång som har obestämd nyttjandeperiod inte skrivas av". Enligt IAS 38;108 ska tillgången nedskrivas vid behov. Företaget ska jämföra tillgångens återvinningsvärde med tillgångens redovisade värde årligen och även när företaget känner att det finns tecken att värden för tillgången har fallit. När och hur av beräkningen regleras i IAS 36. (Bonham, M och et al 2008, sid 318).

Vid beräkning av återvinningsvärdet för en immateriell tillgång med obestämbar nyttjandeperiod kan vi i IAS 38;24 se att nedskrivningsbehovet prövas varje år genom jämförelse av dess återvinningsvärde med dess redovisade värde, vare sig om det finns indikationer på en värdeminskning eller ej. En tidigare periods beräkningar av en tillgångs återvinningsvärde kan användas i prövningen av tillgångens nedskrivningsperiod för den aktuella perioden, om samtliga kriterier i IAS 36;24 är uppfyllda.

Enligt IAS 36;8 då en tillgångs redovisade värde överstiger återvinningsvärdet måste företaget skriva ned tillgången. Vidare säger IAS 36;9 att ett företag måste varje år bedöma om det föreligger en indikation på att en tillgång kan ha minskat i värde. I dessa fall måste företaget beräkna tillgångens återvinningsvärde.

En tillgångs återvinningsvärde definieras som det högre av dess verkliga värde minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde. Återvinningsvärdet ger oftast ett högre värde än verkligt värde, beroende på tillgången. Detta på grund av att det värde ett

företag kan få genom att själv använda tillgången kan överstiga tillgångens värde på en marknad. Tillgångens återvinningsvärde jämförs med dess redovisade värde för att avgöra om det finns ett nedskrivningsbehov. Om det verkliga värdet minus försäljningskostnader eller nyttjandevärdet överstiger tillgångens redovisade värde behöver tillgången inte skrivas ned. (Marton och et al. 2008, sid 260).

Enligt standarden IAS 36:12 för en prövning av en immateriell tillgång med obestämbar nyttjandeperiod ska företaget ta hänsyn till externa och interna informationskällor. Externa informationskällor som ett företag måste observera är när tillgångens marknadsvärde har minskat kraftigt under perioden. Vidare, ändringar inom marknad, teknologi, lagstiftning och ekonomi påverkar tillgångens värde. Ändringar i marknadsräntor eller avkastningskrav kan påverka tillgångens nyttjandevärde. Även företagets redovisade eget kapital kan ändras på börsvärdet. Interna informationskällor är när tillgången är tekniskt skadad, eller när stora förändringar sker så att tillgångens värde påverkas negativt. (Marton och et al. 2008, sid 259-260).

En annan huvudmetod för att värdera immateriella tillgångar är omvärderingsmetoden. Vid omvärderingsmetoden skall enligt denna standard verkligt värde fastställas genom hänvisning till en aktiv marknad. Omvärderingar skall göras regelbundet så att tillgångens redovisade värde inte skiljer sig väsentligt från dess verkliga värde, IAS 38:75. Omvärderingsmetoden tillämpas endast för ett fåtal immateriella tillgångar och är mycket ovanlig i praktiken. Omvärderingsmetoden kan användas för den immateriella tillgången som handlas på ett aktiv marknad, där likvärdiga tillgångar handlas, som exempelvis taxilicenser, utsläppsrättigheter och fiskekvoter. (Marton och et al. 2008, sid 319).

3.5 Ekonomiska kännetecknen av immateriella tillgångar

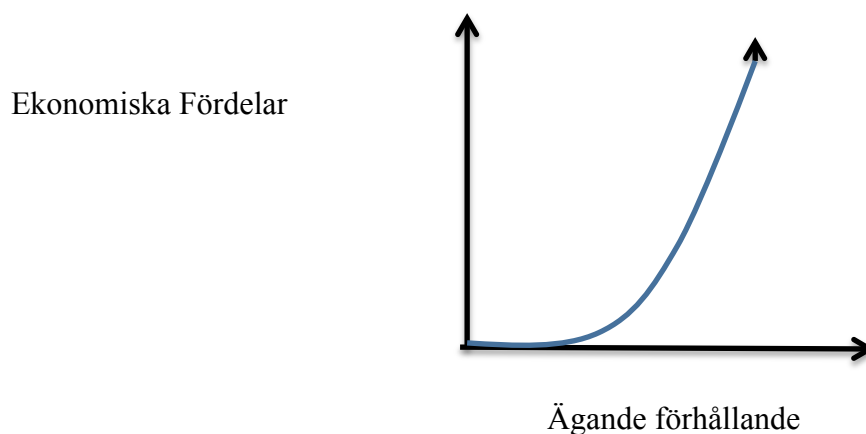
Varför vill företag investera i immateriella tillgångar? Vad är de ekonomiska fördelarna?

Immateriella tillgångar har relativt högre ekonomiska fördelar jämfört med materiella tillgångar. Företag kan duplicera tillgången eller duplicera ekonomiska fördelar med mycket låga kostnader och i vissa fall kan detta ske utan kostnader. Företag kan exempelvis kopiera flera exemplar av ett dataprogram utan att behöva köpa ett nytt dataprogram varje gång det används. Investeringen görs en gång och kan utnyttjas flera gånger utan ny investering. På detta sätt blir marginella kostnader för immateriella tillgångar mycket låga. (Cohen 2005, sid 29-30)

Andra kännetecknen av immateriella tillgångar är att dem är oerhört kostsamma att producera, i stor befattning det första exemplaret av tillgången. Läkemedelsföretag investerar flera miljoner kronor på forskning och det dröjer flera år tills företaget uppnår önskvärda resultat. Men fördelen att producera en immateriell tillgång är de höga skaleffekter som uppnås. I allmänhet ju större produktion i företaget, desto mindre blir kostnaderna att producera en ytterligare produkt. När det gäller immateriella tillgångar är skaleffekterna relativt högre än materiella tillgångar. När ett dataprogramsföretag producerar ett nytt program är kostnaden oftast hög och kräver större investering. Det första CD programmet kostar flera miljoner att utveckla, men när företaget producerat en större kvantitet blir kostnaden att producera ytterligare ett CD program slutligen mindre än 1 krona. (Cohen 2005, sid 30-31)

Ett företag skapar nya tillgångar genom att anskaffa ägandeförhållanden som exempelvis patent och copyright. På detta sätt har företaget ensamrätt att producera tillgången, vilket leder till att företaget får extra ekonomiska fördelar. Dessutom kan i många fall kunden inte hitta ett substitut för just den varan som företaget producerar. Ju mer ägandeförhållande ett företag anskaffar, desto mer ekonomiska fördelar. (Cohen 2005, sid 32-33).

Figur 1 visar relationen mellan ägandeförhållande och ekonomiska fördelar. (Källan: Cohen 2005 , sid 63)

3.6 Redovisning av immateriella tillgångar

3.6.1 Rättvisande bild av intern genererade immateriella tillgångar

Enligt standarden i IAS 38 är en immateriell tillgång en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form som kan användas för produktion, tjänst och administration. Men definitionen är inte tillfredsställande, eftersom många immateriella tillgångar har fysiska former, exempelvis licenser och patent. Problemet uppstår då det är svårt att värdera immateriella tillgångar. Om man redovisar kostnader för immateriella tillgångar som kostnader i resultatrapporten undervärderar man företagets kapital. (Tiffin 2004, sid 63-64)

När ett företag köper ett annat företag och betalar mer än företagets värde, kan företaget skriva övertärdet som goodwill. Detta betyder att företaget förväntar framtida ekonomiska fördelar och högre kassaflöden. Goodwill redovisas som en immateriell tillgång som senare skrivs av när företaget får ekonomiska fördelar, det vill säga när företaget matchar kostnaderna. Därför är det mer rättvisande om ett företag kan redovisa en immateriell tillgång som en tillgång. Värderingen av den immateriella tillgången blir de kostnader som företaget har spenderat för att generera tillgången vilket senare skrivs av för att matcha kostnader.(Tiffin 2004, sid 62)

3.6.2 Hur aktivering av FoUs utgifter påverkar den förväntade vinstökningen

I den här artikeln visar författaren med undersökningar och analyser hur aktivering av utgifter påverkar samtida resultatet och tillväxt av förväntade resultat.

Enligt den amerikanska redovisningslagen, US Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) måste alla utgifter för forskning redovisas som kostnader, medan utgifter för utveckling som genererar intäkter kan redovisas som tillgångar och skrivas av. Undantag finns för att uppmuntra företag inom olja- och gasbranchen, där lagen tillåter dessa företag att redovisa forskningsutgifter för borrning som en tillgång oavsett om borrningen blir lyckad eller inte. Men hur påverkar i allmänhet aktivering av forskningsutgifter resultatet? Yee (2006) menar att enligt MBA texbooks (White et al., 2003) och academic theory (Sunder, 1976; Levet et al., 2005) kan ovillkorlig aktivering av FoUs utgifter påverka ett företag på olika sätt. Den första påverkan är en minskning av korrelationen mellan pris och samtida resultat. Andra påverkan är att resultatet för företag med växande intäkter förbättras, eftersom företag har möjlighet att reflektera kostnader med framtida avskrivningar. (Yee 2006, sid 565-566).

För att ta reda på att hur redovisningspolitik av FoUs kostnader påverkar prisrelevansen av resultat och hur den påverkar förväntad tillväxt av resultatet i kort och lång sikt har Yee (2006) gjort en undersökning och analys. (Yee 2006, sid 566). Yees undersökningar visar att aktiveringspolicyn kan påverka och faktiskt påverkar den förväntade resultatet i ett företag. Det första resultatet av Yees undersökningar visar att företagets resultat under villkorliga förutsättningar leder till mer prisrelevanta resultat än när företaget aktiverar alla utgifter ovillkorligt, eftersom villkorlig aktivering innehåller mer aktuell information om resultatet av utforskningsaktiviteter. (Yee 2006, sid 576).

Ett annat resultat av Yees analys visar att desto mer aggressiv FoU kostnadsföringspolitik desto mer ökar förväntade resultatets tillväxt. Yees resultat visar att genom att aggressivt kostnadsföra, ökar den förväntade vinst-tillväxtgraden. (Yee 2006, sid 576).

Ytterligare ett resultat av undersökningen visar att på lång sikt, oavsett redovisningspolitik, tävlar kassaflödes ökning och avskrivningar med varandra för att bestämma den förväntade resultatets tillväxt. Om företaget förväntar att kassaflöden kommer att minska på lång sikt, minskar det förväntade långsiktiga resultatet och kan även bli negativt, men om företagets kassaflöde förväntas att öka i all framtid, ökas

företagets vinst långsiktigt. I endera fall, på lång sikt är tillväxten eller krympningsgraden av förväntade resultat oberoende av redovisningspolitik. "På lång sikt kan en förväntad vinstökning endast bero på förväntade tillväxt i kassaflödet (eller krympning), ränta eller värdeminskning". På kort sikt redovisas kostnader som tillgångar och därmed förbättras företagets resultat. Medan redovisningspolitiken påverkar pris-relevansen av resultat och på kort sikt förväntad vinsttillväxt, påverkar den inte långsiktig förväntad vinsttillväxt. (Yee 2006, sid 576).

3.7 Det franska synsättet

För att få ett bredare perspektiv på vår studie och få en bättre bild av hur företag hade reagerat vid aktivering av FoU så tittar vi på hur landet Frankrike hanterade denna fråga. Det franska synsättet blir relevant för vår studie eftersom aktivering av både forskning och utveckling var tillåtet, vilket ger oss insyn i olika ekonomiska mönster och företeelser detta medför och hanteras av företag.

Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) redovisar att det finns en debatt om aktivering eller kostnadsföring av FoUs utgifter. De som är förespråkare för kostnadsföringsmetoden är emot aktivering eftersom det eliminerar alla möjligheter för ledningen att skriva upp kostnader för projekt som har en låg sannolikhet för framgång. Å andra sidan förespråkare av aktiveringsmetoden tycker att revisorer inte vill erkänna att framgångsrika FoUs utgifter som skrivs upp som tillgångar påverkar *relevansen* i den finansiella rapporteringen. Samtidigt hävdar Lev och Zarowin (1999) att minskningen av förståelse och nytta av finansiella rapporter beror på att man inte erkänna immateriella tillgångar i balansräkningen.

Enligt Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) är i allmänhet FoU verksamhet föremål för hög osäkerhet och informationsasymmetri som kan få ekonomiska konsekvenser. Många författare tycker att aktivering kan vara en bra lösning. Till exempel visar undersökningar av Zhao (2002) att fördelningen av FoU- utgifter mellan aktivering och kostnadsföring ger mer tillförlitlig information, jämfört med att företaget endast kostnadsför alla FoUs utgifter. Resultat av studier av Han and Manry (2004) som har undersökt koreanska företag visar att relationen mellan aktiepris och FoUs utgifter är starkare i företag som aktiverar FoUs utgifter. Andra författare, Callimaci

and Landry (2004), som har undersökt kanadensiska företag hävdar att ‘‘mängden av aktiverade FoU förknippas med högre investeringsavkastning’’. Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) säger att resultat av de alla studier och undersökningar från de författarna som nämns ovan visar att ‘‘stora ökningar i värde relevansen på marknaden händer på grund av aktivering av FoUs utgifter’’. I motsats till påståendena ovan hävdar Oswald’s (2000), som har undersökt brittiska företag att värde relevans i marknaden inte har att göra med redovisnings metod, (Cazavan-Jeny och Jeanjean 2006, sid 41).

Från debatterna ovan utgick Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) från två hypoteser. Den första är att ‘‘erkännande av FoUs utgifter som tillgångar är värde relevant’’, vilket de förväntade en positiv och signifikant samband mellan aktiverade FoU och marknadsvärden. Den andra hypotesen är att ‘‘effekten av kostnadsförda utgifter av FoU på aktiekurser och avkastning är mindre positiv än aktiverade FoUs utgifter’’. Den franska standarden som följde fram tills år 2005 godkänner FoUs utgifter antingen som en kostnad eller som en tillgång, därför var det möjligt för Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) att undersöka, studera och jämföra värder relevansen för varje redovisningsmetod. Jämfört med tidigare studier av de andra författare i olika länder, ger den franska miljön tillgång till konkreta information och data om aktivering av FoUs utgifter. (Cazavan-Jeny och Jeanjean 2006, sid 41-42).

För att kunna jämföra och se skillnaden mellan olika standarder inom olika regelverk presenteras denna tabell skapad av Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) en enkel tabell.

Tabell 2 sammanfattar de viktigaste karaktäristiska egenskaperna av FoU enligt amerikanska, internationella och franska regler.

Tabell 1 FoU redovisningshantering						
FoU kostnadsförs löpande					FoU-aktivering	
	Standards	Generell Regel	Beskrivs Separat	Tillåtet	Val av redovisning	Avskrivningar alternative nedskrivningar
Internationell GAAP	IAS 38 och IAS 36	Ja	Ja	Ja, på vissa villkor	Nej	Nedskrivnings test om användbar >20år
US GAAP	SFAS N'2 SFAS N 86 (utvecklings kostnader)	Ja Ja	Ja Ja	Nej Ja, om tekniskt möjligt	Ja	Periodiseras under dess ekonomiska livslängd Skrivs av över nyttjandeperioden
Fransk GAAP	Art, 361-2, PCG 99	Ja	Nej	Ja, på vissa villkor	Ja	Amorteras över max fem år

Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) redovisar att enligt en studie som består av 197 börsnoterade franska företag, som under en tioårsperiod mellan åren 1993-2002, undersöktes betydelsen av FoU-redovisningen. Total urvalsstorlek var 770 observationer (Firm-år). Vid utförandet av studien identifierades FoU-verksamhet inom företag som delades in i kostnadsförare och tillgångsförare. Kostnadsförarna har FoU-verksamhet men inga FoU-tillgångar redovisade i balansräkningen under perioden 1993-2002. Tillgångsförare har FoU-verksamhet men skall ej ha redovisat FoUs kostnader i balansräkningen under minst ett år mellan 1993-2002. (Cazavan-Jeny och Jeanjean 2006, sid 43-44).

Tabell 3 visar fördelningen mellan kostnadsförare och tillgångsförare. Inom vissa sektorer är aktivering underrepresenterade, vilket tyder på att satsningar inom FoU är antingen osäkra eller att kostnadsföring är att föredra. Dessa sektorer är hälsa och sjukvård (HCR), energi (ene) och icke-cykliska varor (NCY).

Tabell 3 Redovisning efter branch

Redovisning av FoU efter bransch	Dow Jones marknads sektor								
	Total	BSC	CYC	ENE	HCR	IDU	NCY	TEC	UTI
Kostnadsförare (# observationer)	520	35	89	36	27	163	55	99	16
% av kostnadsförare	68%	71%	61%	95%	96%	64%	87%	58%	84%
Tillgångsförare(# observationer)	250	14	57	2	1	93	8	72	3
% av tillgångsförare	32%	29%	39%	5%	4%	36%	13%	42%	16%
Total	770	49	146	38	28	256	73	171	19

BSC= basmaterial, CYC= cyklisk konsument, ENE=Energi, HCR=sjukvård, IDU=Industri, NCY=konsument icke cykliska, TEC=teknik, UTI=verktyg

I undersökningen kunde ett signifikant resultat påvisas vid aktivering av FoU och många negativa samband med aktiekurser och avkastning. Dessa negativa samband skapar i sin tur oroligheter och försiktighet bland investerare. Denna undersökning visar att investerarens reaktion blir negativ till företag som väljer att aktivera FoU-

utgifter. Studien visar också att företag som aktiverar sina FoU-utgifter är mindre, och mer skuldsatta. Dessa företag har färre tillväxtpotentialer och är även mindre lönsamma. Dessutom finns starka bevis av undersökningar att aktivering av FoUs utgifter inte är förknippat med högre priser utan är relaterad till lägre avkastning. Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) drar slutsatsen att deras resultat av undersökningen ger inte stöd för aktivering av FoUs utgifter med syfte för kommersiella framgång, vilket rekommenderas av IAS 38. (Cazavan-Jeny och Jeanjean 2006, sid 37 och sid 59).

3.8 Aktivering av FoU och osäkerhet med framtida vinster

Artikeln bidrar till den pågående debatten om huruvida ett företag får aktivera utgifter för forsknings och utveckling.

I allmänhet beslutas att utgifter av FoU ska tas upp som en tillgång eller kostnadsföras beroende på om tillgången ger framtida ekonomiska fördelar och på den grad av osäkerhet för att få framtida ekonomiska fördelar. Riktmärket som mäter graden av osäkerhet beror på internationella regler, som varierar mellan olika länder. I USA säger standarden FASB (1980) att en kostnad som skall redovisas som en tillgång måste frambringa sannolika framtida ekonomiska fördelar som erhålls eller kontrolleras av den speciella enheten. Men Accounting for Research and Development Costs (1974) ger ingen exakt definition av sannolika ekonomiska fördelar, inte heller ger standarden en definition för en möjlighet att redovisa FoUs kostnader som en tillgång. Slutsatsen blir att förhållandet mellan kostnader för FoU och mängden resulterande framtida ekonomiska fördelar till ett företag är så osäkert att aktivering av alla FoU utgifter som tillgångar är inte användbart för bedömning av företagets potentiella resultat. (Ahmed, Falk 2009, sid 46).

I avsaknad av definitionen för sannolikheten och vägledning av hur ett företag bedömer osäkerheten i framtida intäkter som genereras av FoUs investeringar, gjordes en modell av KLL (2002). Denna modell föreslår att ett företag kan bedöma risken för framtida resultat som genereras av FoU i förhållande till risken som genereras av andra kostnader som vanligtvis tas upp som tillgång. Genom att använda standardavvikelsen för framtida intäkter som proxy för osäkerhet, minskas

osäkerheten kring mätningar på FoU och investeringar. (Ahmed, Falk 2009, sid 46).

Amerikanska företags synpunkter i denna analys drar slutsatsen att, genom att redovisa utgifter av FoU som kostnader ökar vinstvariationen betydligt mer ekonomiskt än investeringar i anläggningstillgångar. Undersökningar som är gjorda av Amir et al (2007) visar också att om utgifter av FoU kostnadsförs, bidrar detta till mer volatilitet av framtida resultat än när utgifter av FoU tas upp som tillgångar. Detta fenomen är begränsat till företag som är mer FoU intensiva. (Ahmed, Falk 2009, sid 46)

Ahmed och Falk (2009) säger att Wyatt (2005) har granskat australiensiska chefers redovisningsval av immateriella tillgångar. Valet av redovisningsmetod av immateriella tillgångar beror på ekonomiska faktorer som finns i företaget. Ekonomiska faktorer kan vara teknologin som företaget använder i sin verksamhet, längden av teknologiska cykeltiden samt egendomsrelaterade rättighetsfaktorer som påverkar företagets förmåga att uppnå investeringsfördelar. En markant förbättring av kvaliteten på balansräkningen och information till investerare är ett viktigt samband som Wyatt (2005) drar slutsatsen av mellan redovisning av immateriella tillgångar och de underliggande ekonomiska faktorerna. I överensstämmelse med denna undersökning visar Matolcsy och Wyatt (2006) att aktivering av immateriella tillgångar i ett företag skapar mindre prognosfel, för immateriell-intensiva företag. (Ahmed, Falk 2009, sid 46-47).

Syftet med denna undersökning är att fylla det tomrum som Ahmed, K och Falk, H (2009) hävdar "att det inte finns någon studie som bedömer den relativa risken som är inbäddad i framtida resultat som är förknippade med FoU-utgifter, aktivering eller kostnadsföring enligt bedömning från företagsledningens sida". (Ahmed, Falk 2009, sid 47).

Ahmed och Falk (2009) använder data som omfattas av australiensiska redovisningsstandarder fram till antagandet av IFRS. Undersökningen omfattar 912 firmor i Australien. Undersökningen visar att de "nuvarande kostnadsförda FoU-utgifterna genererar högre framtida inkomst volatilitet än nuvarande balanserade utgifter för FoU och löpande investeringar". De löpande investeringarna genererar

högre framtida inkomst volatilitet än nuvarande aktiverade FoU. Ahmed och Falk (2009) drar slutsatsen att om val av redovisningsmetod kunde väljas, skulle chefer i olika länder kunna använda sina FoU aktiveringsbeslut på mycket mer strategiska och marknadsmässiga sätt.

Både Australiens GAAP och IAS 38 tillåter att företag under villkor redovisar kostnader av FoU som immateriella tillgångar, men dock finns en skillnad. Australien GAAP låter chefer i ett företag fatta beslut om utgifter för FoU skall kostnadsföras eller aktiveras. Medan IAS 38 inte säger någonting om chefers bedömningar och beslut. Wyatt (2005) som har undersökt egenskaperna kring chefers beslut om aktivering av FoU-utgifter visar att chefers beslut att redovisa immateriella tillgångar inträffar i samband med faktorer som påverkar företagets verksamhet. Dessa beslut är starkt korrelerade med de bakomliggande ekonomiska faktorerna. Undersökningar gjorda av Matolcsy and Wyatt (2006) visar att chefer redovisar immateriella tillgångar när företag har säkra immateriella investeringar, för att på så sätt minska prognosfelet. (Ahmed, Falk 2009, sid 58-59)

Ahmed och Falks (2009) resultat av undersökningen visar att chefernas begränsning av behörighet till valfri redovisningsmetod tenderar att minska, snarare än förbättra kvaliteten på balansräkningen och investerarnas information. Detta gäller alla länder som begränsar redovisningen av FoUs kostnader. (Ahmed, Falk 2009, sid 59).

3.9 Aktivering av FoU och redogörelse av aktiepriset

Denna artikel presenterar konsekvenserna av redovisningval och en undersökning för att visa effekterna av redovisningval i FoUs sammanhang.

Forskarna i denna artikel undersökte ett urval engelska företag, vilka inkluderar både aktiverare och kostnadsförare inom FoU. Författarna undersökte om aktivering av FoU-utgifter är förknippade med en bättre redogörelse av aktiekurserna, i förhållande till kostnadsföring av FoU. (Oswald och Zarowin (2007)

Enligt Oswald och Zarowin (2007) är förhållandet mellan aktivering av FoU och redogörelsen av aktiepriset viktigt för både politiker och akademiker, eftersom både

grundläggande frågor samt redovisningsfrågor tas upp. Healy et al. (2002) visar att framgångsrika försök av aktivering kan ge informationsfördelar relativt till direkt kostnadsföring. Det centrala är att aktivering ger information om andelen utgifter som aktiveras och dessutom tiden för avskrivningar, vilket ger ledningen möjlighet att dela ut information om framgången av projekt och dess sannolika framtida ekonomiska fördelar. Denna information är inte möjlig vid kostnadsföring, vilket medför att aktivering leder till mer upplysningar om aktiepriset. Andra forskare, Hughes och Kao (1991), argumenterar att aktivering bidrar till mer väsentlig information än kostnadsföring, då ett företag som aktiverar kostnader måste mäta framtida ekonomiska fördelar och detta måste bevisas. (Oswald och Zarowin 2007, sid 703-705).

Oswald och Zarowin (2007) påpekar att aktivering inte leder till mer informativa aktiepriser på grund av åtminstone tre skäl. Först kan marknaden tvivla ledningens information, då marknaden kan tycka att ledningen kan manipulera resultatet för egen vinning, till exempel i fallet med en vinst-baserad bonus plan. Eftersom framgången av FoUs aktiviteter är så svåra att mäta och förutspå, lindrar inte revisionssystemet nödvändigtvis dessa problem. För det andra, även om ledningen är ärliga och marknaden kan lita på dem, är resultatet av FoU osäkra och all information baserad på framtida projekt som förutsetts, anses värdelösa. Det tredje, även om ledningen är ärlig och aktiveringsinformationen tillförlitlig, kan kostnadsförare lämna informationen, som ett alternativ i balansräkningen. Detta utlämnande behöver ej vara kostnadsfritt ty det kan avslöja företagshemligheter. Således "vare sig aktivering ger informationsfördelar eller inte till marknaden, är detta en empirisk fråga" (Oswald och Zarowin 2007, sid 705).

De andra författarna, Watts och Zimmerman, 1990; Skinner, 1993, lyfter fram en grundläggande fråga att testen av effekterna för redovisningsvalen är att själv välja (selfselection). Detta är särskilt viktigt eftersom beslutet att aktivera mot att kostnadsföra FoU är endogen och förknippas med faktorer som påverkar relationen mellan nuvarande avkastning och framtida resultat. "I allmänhet är aktiverare nystartade företag, medan kostnadsförare är mer mogna företag, och mer mogna företag har en starkare avkastning-vinst relation". (Oswald och Zarowin 2007, sid 705).

Oswald och Zarowin (2007) har undersökt brittiska företag från tre av de största FoU industrier. Resultatet visar att när företag aktiverar, får de högre framtida ekonomiska fördelar från nuvarande investeringar samt att aktivering dessutom ger bättre information om framtida ekonomiska fördelar. Det vill säga att aktivering ger ledningen möjlighet att informera om framgångsrika projekt och deras sannolika fördelar i framtiden. När sådan information sprids påverkas aktiepriset och därför förbättras ackumulerade resurser. (Oswald och Zarowin 2007, sid 703 och 706).

3.10 Finansiella analytiker

Artikeln visar att företag som aktiverar en högre andel av sina underliggande immateriella tillgångar har lägre spridning av vinstprognoser och mer exakta resultatprognoser i förhållande till företag som aktiverar en lägre andel.

Matolcsy och Wyatt (2006) redovisar att i januari 2005 initierades övergången av Australian GAAP till en uppsättning standarder som utfärdats av International Accounting Standards Board, IASB. Standarden reglerade immateriella tillgångar enligt IAS 38 som tog Australien till en mer restriktiv ordning. På grund av nya restriktiva regler gick de mest identifierbara intern upparbetade immateriella tillgångarna bort från balansräkningen, medan samma immateriella tillgångar som förvärvades externt aktiverades. ”Dessa regler är inkonsekvent med väsentligheten av immateriella investeringar för att driva framtida resultat och beviset att aktiverade immateriella tillgångar i genomsnitt är användbara för investerare med meningsfull information ur ett ekonomiskt perspektiv”. (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 477-478).

Enligt Matolcsy och Wyatt (2006) är i USA där de flesta immateriella tillgångar är okända, har det visat sig att analytiker gör större fel vid vinstprognoser för företag med intensiv aktivering. (Barron *et al.*, 2002; Demers, 2002). ‘I allmänhet föredrar analytiker att analysera företag med högre immateriella tillgångar eftersom de förväntar sig dessa företag att överträffar företag med lägre immateriella tillgångar’’. Matolcsy och Wyatt (2006) hävdar att hittills finns det inte något bevis på effekterna av aktivering och dessa relationer när ledningen har möjlighet att bestämma över aktiveringen av immateriella tillgångar. På grund av detta genomfördes studien av

Matolcsy och Wyatt (2006).

Undersökningen genomförs genom tillämpning av de australienska allmänt accepterade redovisningsprinciper (GAAP) där aktivering av immateriella tillgångar varit rutin sedan slutet av 1980-talet (Vin och Ferguson, 1993). Australienska ledning och analytiker har erfarenhet av att kommunicera och bearbeta sådan information. Följaktligen gjorde Matolcsy och Wyatt (2006) två huvudhypoteser. Det första var att ett företag med fler säkra immateriella tillgångar förväntades ha fler följande analytiker. Den andra hypotesen är enligt de förutsättningar att aktivering av immateriella tillgångar reflekterar mer säkra immateriella tillgångar och därför ökar möjligheterna för att kunna göra en vinstprognos. (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 458)

Matolcsy och Wyatt (2006) utvecklar sina hypoteser att utbud och efterfråga-överväganden gemensamt påverkar relationen mellan analytiker och företagsledningens val vid aktivering av immateriella tillgångar. På efterfrågesidan omfattar dessa krafter att analytikernas incitament att söka ut information för att identifiera och följa ett företag som analytiker förväntar att företaget kommer att utveckla positivt i framtiden. På utbudssidan har ledningen incitament att lämna information som lockar analytiker att följa företaget. Det vill säga information om aktivering av utgifter. Vidare undersökningar visar att möjligheten att prognosvinsten i ett företag beror på företagets immateriella tillgångar. Matolcsy och Wyatt (2006) säger att "sammantaget föreslår detta bevis på att analytiker föredrar företag med högre immateriella tillgångar eftersom de förväntar sig dessa företag att överträffa företag med lägre immateriella tillgångar i framtiden". (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 459-460).

Enligt Matolcsy och Wyatt (2006) visar undersökningar från företag i Australien att det finns en positiv relation mellan information av immateriella tillgångar och framtida intäkter och aktie pris. (Ritter and Wells 2006). Det finns komplementära bevis att företagsledningarna i Australien aktiverar immateriella tillgångar enligt sina ekonomiska situationer, bland annat teknisk styrka, cykeltid och egendom-rättigheter. I Australien genomförs aktivering av immateriella tillgångar på rutin och det är sannolikt att analytiker förväntar sig att företag med mer säkra immateriella tillgångar aktiverar mer immateriella tillgångar. Dessa bevis betyder att aktiverade immateriella

tillgångar är användbar information för att kunna urskilja företag med mer eller mindre säkra immateriella tillgångar. Följaktligen är analytikernas förväntningar på företagens framtida resultat högre för företag som aktiverar flera immateriella tillgångar. (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 460).

Det är osannolikt att analytiker är intresserade eller litar på företag som har mindre eller inga immateriella tillgångar. Ett företag som har många immateriella tillgångar har högre vinstpotential men även högre risk jämfört med andra företag. Därför ger företag som aktiverar i högre grad immateriella tillgångar mer information till omvärlden, vilket lockar analytiker. Undersökningar från företag i Australien syftar till att aktivering av immateriella tillgångar i genomsnitt reflekterar mer förutsägbara resultat jämfört med företag som inte aktiverar i enighet med den andra hypotesen. (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 460- 461).

Resultatet överensstämmer med forskarens hypoteser. Slutsatser dras att det finns fördelar för analytiker om ledningen har möjlighet att bestämma över aktivering av immateriella tillgångar. "Dessa bevis utmanar direkt implicita antaganden i IAS 38 att aktiverade immateriella tillgångar i allmänhet inte uppger användbar information." Resultaten av undersökningen föreslår att IAS 38 faktiskt minskar användbarheten av finansiella rapporter istället för att förbättra kvaliteten i den finansiella rapporteringen. (Matolcsy och Wyatt 2006, sid 457 och sid 478).

Kapitel 4 Empiri

För att redogöra hur företag redovisar FoU-utgifter i praktiken, har vi intervjuat fem företag. I detta kapitel beskrivs vart och ett av företagen Active Biotech AB, Probi AB, PostNord AB, Getinge AB och ett anonymt företag, Anonym AB. Först redogörs en kort företagspresentation sedan hur redovisningen av FoU genomförs inom verksamheten och till sist främsta orsakerna till metodval. Slutligen följer intervjun med revisorn från Mazars AB.

4.1 Active Biotech AB

4.1.1 Presentation av Active Biotech AB

Active Biotech är ett läkemedelsföretag som grundades 1998 som ett nyföretagande genom avhopp från Pharmacia, avknoppning. Idag fokuserar läkemedelsföretaget inom medicinska områden där huvudområdet är specialisering kring immunförsvaret. Företaget besitter specialistkompetens inom immunologi vilket också utgör deras läkemedelsutveckling. Denna kompetens består av professorer och erfarna forskare som arbetat inom detta område under längre tid. Utveckling av produkter som är avsedda för behandling av MS (Multipel Skleros), prostata och njurcancer är dem mest framgångsrika.

Jämfört med tidigare år, sedan 2004, har forskning-strategin ändrats för Active Biotech så att endast satsningar görs på projekt som kommit i klinisk fas. Idag har ännu inga produkter färdiglanserats på marknaden ty färdigställande har en krävande tidsprocess. För att sprida riskerna och utgifterna används externa samarbetspartners, främst de allra största läkemedelsbolagen och bioteknikföretagen. Via ägartillskott och nyemissioner finansieras verksamheten och på sista steget i utvecklingsfasen av en produkt, registreringsfasen, görs avtal med de stora läkemedelsföretagen och bioteknik. Detta görs eftersom sista steget i denna process är oerhört kapitalintensivt, miljard-belopp krävs, vilket gör att dessa externa läkemedelsföretag krävs för finansiering av dessa dyra projekt. Idag har Active Biotech fem projekt i klinisk fas, av dessa är tre utlicenserade. (Active Biotech AB, Årsredovisning och Magnus Svensson).

En viktig strategisk del av Active Biotech är att skydda sina produkter via starka

patent. Patentskyddet är en förutsättning för att investeringar skall kunna genomföras för att utveckla och sedan kommersialisera sin produkt. Detta skydd är internationellt giltiga i 20 år från den dag ansökan lämnas in. (Active Biotech AB, Årsredovisning och Magnus Svensson)

4.1.2 Intervjupersonens ansvar och bakgrund

Magnus Svensson är redovisningsansvarig på Active Biotech AB och är anställd sedan år 2001. Han är ansvarig för framtagandet av månads-, kvartals och årsboksluten för Active Biotech koncernen. Utöver detta är han också ansvarig för skattedeklarationer och all rapportering till Skatteverket, systemägare men även också ansvarig för utveckling av ekonomifunktionens affärsystem mm. Magnus Svensson har tidigare haft Pharmacia och Addtrust som arbetsgivare. (Magnus Svensson)

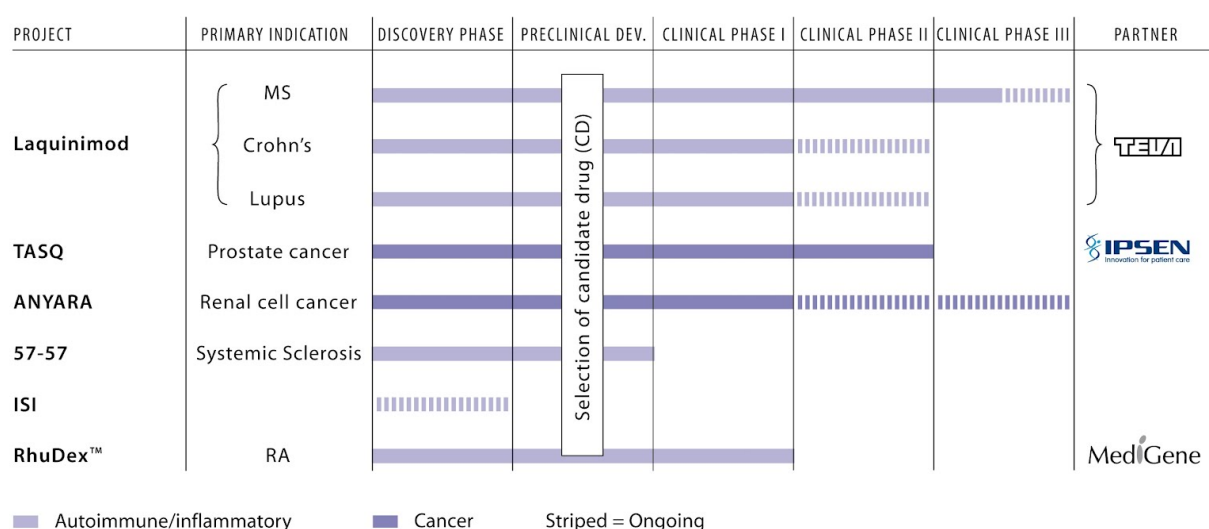
4.1.3 Rutiner för redovisningen av FoU

Sedan 1 Januari 2005 upprättar Active Biotech AB sin koncernredovisning enligt IFRS. Detta forskningsbolag kännetecknas av hög operationell och finansiell risk. Denna risk grundar sig på att projekten som bedrivs av Active Biotech vistas i en klinisk fas och därför blir sannolikheten för bedömningar av kommersiell framgång av dessa projekt väldigt diffusa. Desto tidigare i utvecklingskedjan projekten befinner sig i desto högre risk och osäkerhet utspelas på projekten. Denna risk minskar gradvis ju längre faserna passeras och därmed även avståndet för en lansering av en färdigställt produkt på marknaden.

Än idag är alla projekt inom Active Biotech under någon slags forskning och utvecklings-stadium och inget godkännande för försäljning av någon produkt har erhållits. Verksamheten har hittills därmed gått med förlust. Årets resultat 2011: -94 550 TSEK 2010: -221 065 TSEK. Alla utgifter för forskning “som syftar till att erhålla ny vetenskaplig eller teknisk kunskap” kostnadsförs löpande så fort de uppkommer. Idag finns inga utgifter för utveckling men om “produkten eller processen är tekniskt och kommersiellt användbar och företaget har tillräckliga resurser att fullfölja utvecklingen och därefter använda eller sälja den immateriella tillgången” kommer den att aktiveras som en tillgång i rapporten som behandlar finansiell ställning. I resultaträkningen redovisas övriga utgifter för utveckling som en kostnad löpande vid uppkomst. Enligt Magnus kan enskilda projekt ha extremt olika

ledtider, allt mellan 5-20 år från klinisk fas 1 till registrerings fas (partner enligt tabell 4) alltså från embryo till färdig produkt. Denna långa väntetid skapar hög osäkerhet för när framtida ekonomiska fördelar kommer tilldelas företaget. (Active Biotech AB, Årsredovisning och Magnus Svensson).

Tabell 4 Procentuellt, att vid denna fas, färdigställande av produkt etableras på marknaden. 10-20% 50-60% 90%

Källan: Active Biotech Årsredovisning 2011

I vissa faser av studier, av vissa produkter finansierade av stora läkemedelsföretag, ansvarar Active Biotech för forskningen, alltså står för alla kostnader under denna fas. När vissa mål blir uppnådda under studien erhåller de, av dessa stora läkemedelsföretag, engångsbetalningar som ersättning.

Fasernas övergång är strikt markerbara, med regulationer och indikationer beroende på produkt, alltså MS- eller cancer medicin. Andra utgifter som utgör verksamhet inom FoU kostnadsförs löpande som patent-, teknologi, samt varumärkesrättigheter. I dag sker inga avskrivningar eftersom inga FoU-tillgångar aktiveras men enligt Magnus, om det fanns, skulle avskrivning ske linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. För goodwill är nyttjandeperioden tio år.

4.1.4 Främsta orsakerna till metodval

Enligt Magnus är aktivering inom deras bransch orimlig tills intäkter blir realiserade“

Varför aktivera en massa utgifter som man så småningom inte vet om intäkterna kommer matcha mot”. Att blåsa upp balansräkningen med tillgångar kan endast göras då matchning sker med intäkter menar han. Dessa finansiella beslut gör Active Biotech tillsammans med revisor, som inte hade “accepterat” eller avrådit dem bestämt för aktivering på grund av IFRS-regelverk. Osäkerheten är så hög inom denna bransch att aktiveringsvalet, innan färdigställt produkt, är vid nystartade projekt endast 10 procent.

Inom företaget sker arbete väldigt nära inpå med revisorerna, “det är helt enkelt upp till de så att säga, vi meddelar de så här anser vi är det bäst att göra och sedan filar vi dem tillsammans “ säger Magnus Svensson. Arbetet med revisorerna har fungerat ypperligt och inga invändningar eller problem har stöts på angående FoU redovisning. Ibland händer det dock inom vissa områden att teknik-problem och åsikter skiljer sig mellan revisorer och insatta i bransch eftersom FoU-personal inte bryr sig ett dugg om hur redovisning går till, vilket kan skapa kommunikationsproblem i olika led fram till revisor.

För investerare är forskningsresultaten en viktig del för att investering skall placeras. Goda resultat ökar aktievärdet och dåliga resultat kan få aktiekursen att rasa ner i backen.

Inom många branscher menar Magnus att aktivering hade kanske varit ett alternativ men eftersom Active Biotech har så extremt långa ledtider är detta inte möjligt. Aktivering hade endast skett vid godkännande av produkt från myndighet, registrering av läkemedel.

4.2 Probi AB

4.2.1 Presentation av Probi AB

Probi är ett svenskt läkemedelsföretag som producerar probiotika produkter. Probiotika är levande mikroorganismer som har en gynnsam hälsoeffekt på individen. Företaget säljer produkter till livsmedels-, hälso- och läkemedelsföretag på den globala marknaden för hälsoprodukter. Företagets produkter är inom Functional Food och Consumer Healthcare. Inom Functional Food finns Probis probiotika till exempel i olika typer av frukt- och mjölkprodukter. Inom Consumer Healthcare säljs Probis

probiotika i kapslar, påsar, tabletter och i pulverform. Idag har företaget 21 anställda varav 15 arbetar med FoU. Probi aktier är noterade på Nasdaq OMX Stockholm sedan 2004. Företagets omsättning blev under 2011, 94.4 MSEK. (Probi AB Årsredovisning 2011)

4.2.2 Intervjupersonens ansvar och bakgrund

Niklas Brandt har en civilekonomexamen vid Lunds universitet och är numera CFO i Probi AB sedan maj 2008. Tidigare har han även arbetat som CFO i Moving AB, där han var anställd i sex år. Niklas Brandt har även haft ett flertal ledande befattningar inom ekonomi och administration i olika bolag, såsom Tibnor och EF Education. (Probi AB Årsredovisning 2011).

4.2.3 Rutiner för redovisning av FoU

Probis forskning är främst inom maghälsa och immunförsvar. Inom forskningen på företaget uppkommer ‘’såväl nya indikationer för befintliga bakteriestammar som fördjupad forskning på befintliga bakterier och produkter’’. Företagets forskningsstrategi bygger på att Probi vill ha en forskningsportfölj med kort- och långsiktiga projekt som har en blandad risknivå. Kortsiktiga projekt innebär att det tar ett till tre år till marknadsintroduktion. För långsiktiga projekt kan det ta upp till sex år till marknadsintroduktionen. Alla utgifter för forskningen kostnadsförs. Mestadels av företagets forskning under året har varit att förbereda och utforma kliniska prövningar enligt European Food Safety Authority (EFSA) kriterier för att bli godkända inom EU. (Probi AB Årsredovisning 2011).

Utvecklingsfasen börjar när företaget kan identifiera en bakterie eller bakteriekombination där man helt eller delvis dokumenterat den kliniskt för en ny indikation som kan bli produkt i form av kapslar, tabletter eller dryck. Under år 2011 har företaget investerat 6,7 MSEK i immateriella tillgångar, varav 1,9 MSEK på patent och 4,8 MSEK utvecklingsutgifter som har aktiverats, det vill säga två projekt som aktiverades. (Probi AB Årsredovisning 2011 och Niklas Brandt).

4.2.4 Främsta orsakerna till metodval

Enligt Niklas Brandt, diskuterar företaget före aktivering med revisorn där granskning sker om villkoren i IAS 38;57 är uppfyllda och samt om det finns en marknad och

behov för slutprodukterna. Aktivering tillämpas med hänsyn till försiktighetsprincipen. När revisorerna godkänner detta, kan företaget aktivera. Men när det gäller avancerad FoU är bedömningen oerhört svårt för revisorn att få ett grepp om och därför finns det alltid risker och osäkerheter för företag möjligheten finns att till exempel bakterier inte fungerar eller revisorn gör en felbedömning. Niklas Brandt säger att det finns inget facit för att se in i framtiden. Ett aktuellt exempel är att Probi har arbetat under en tid inom applikationsutveckling där målsättningen är att mikroinkapsla bakterier för att skydda dessa mot fukt och antimikrobiella komponenter. Då ett delprojekt inom detta arbete inte uppnått tillräckligt goda resultat för vidare kommersiella satsningar, har Probi under fjärde kvartalet 2011 gjort en nedskrivning av aktiverade utvecklingsutgifter med 2,7 MSEK. (Probi AB Årsredovisning 2011 och Niklas Brandt).

Niklas Brandt anser inte att värderingen av tillgångar som aktiveras är komplicerade. Tillgångar värderas enligt direkta kostnader som personalkostnader och andra kostnader som satsats på projekten. Naturligtvis är revisorn det sista steget som granskar detta. Därför är värdering av tillgången relativ tillförlitlig. Avskrivningar av immateriella tillgångar i Probi är på 5 år. Nyttjandeperioden är svår att bedöma även med rätt prognos eftersom antagandena bygger på spekulationer och tidigare erfarenhet.

Niklas Brandt anser att om företaget kunde aktivera ovillkorligt, skulle redovisningen handla om bäst bokslutspolitik, det vill säga vilket resultat företagsledningen vill ha i olika perioder. En period vill man ha ett högre resultat och i vissa perioder vill man ha ett lägre resultat. Men Niklas Brandt tycker i allmänhet att det är bättre om företaget kostnadsför alla utgifter, eftersom tillgångar som inte ger intäkter måste nedskrivs med stora belopp som kan medföra stora risker för företaget och investerare.

När det gäller aktiepris och aktiemarknaden tycker Niklas Brandt att högre aktivering har högre risk men det finns en del investerare som vill investera i högriskföretag samtidigt som det finns investerare som föredrar lägre risk. Dessutom beror detta på om investeraren tänker kortsiktigt eller långsiktigt. Hög aktivering ger ett bättre resultat kortsiktigt och kanske även högre framtida ekonomiska fördelar (intäkter), vilket ger möjlighet för investerare att få högre utdelning. Däremot kan detta ha

negativa effekter på lång sikt. Det är därför svårt att säga hur aktivering av FoU generellt kan påverka aktiepriser.

Probi AB har tillämpat IFRS sedan 2004. Innan dess förekom ingen aktivering i företaget och Niklas Brandt ser inte någon negativ effekt med tillämpningen av IAS. Niklas Brandt anser inte att det finns något specifikt problem med IAS 38, eftersom ledningen i företaget aktiverar när de är säkra på att det finns framtida ekonomiska fördelar och samtal med Niklas Brandt genomförts.

4.3 Getinge AB

4.3.1 Presentation av Getinge AB

Getinge AB grundades 1904 i Getinge utanför Halmstad och än idag ligger deras huvudkontor beläget där. 1993 börsnoterades företaget på Stockholmsbörsen. Getinge AB tillverkar medicinteknisk utrustning som tex, hjärt-lungmaskiner, respiratorer, autoklaver och patientlyftar. Idag är Getinge AB världsledande leverantör av lösningar för rengöring, desinfektion och sterilisation. Koncernen är uppbyggt runt tre affärsområden Infection Control, Extended Care och Medical Systems och är verksamma under varumärkena:

ArjoHungLeigh: lösningar för patienters mobilitet och sårvård

GETINGE: lösningar för infektionskontroll inom hälso- och sjukvård

MAQUET: lösningar, behandlingar och produkter inom kirurgi och intensivvård.

Antalet anställda uppgick 2009 till 12100 personer världen över. En viktig central del för koncernens tillväxt är forskning och utveckling där ständig utveckling av nya och framgångsrika produkter är väsentliga för organisationens överlevnad. De aktiverade utvecklingsarbeten var 2011: 571 MSEK 2010: 675 MSEK vilket motsvarar ca 3% av nettoomsättningen. (Getinge AB)

4.3.2 Intervjupersonens ansvar och bakgrund

Henrik Otendal är Controller/ekonomichef (R&D manager) på Getinge AB och har ansvar inom ekonomi- och finansområdet. Tidigare har Henrik jobbat som account manager på HMS industrial Networks AB. (Henrik Otendal)

4.3.3 Rutiner för redovisning av FoU

Getinge AB arbetar med medicinteknisk utrustning inom deras FoU-verksamhet. Dessa kostnader redovisas genom balansering av pågående projekt och kostnadsförlöpande varje månad. Även de aktiverade utvecklingsutgifterna bokförs månadsvis.

Dessa utvecklingsprojekt varar mellan 18-60 månader beroende på utformningen av projekten. Om utgifter för utvecklingen bedöms att de kommer ge framtida ekonomiska fördelar aktiveras utgifterna. Bedömningskriterier från ledningens sida är att produkten är teknisk och ekonomiskt bärkraftig, vilket visas när projektet har kommit "en viss väg" enligt en projekteringsmodell. I de aktiverade utgifterna ingår utgifter för material, direkta utgifter för löner och indirekta utgifter kopplade till utvecklingsarbetet. Aktiverade utgifter skrivs av linjärt, när tillgången är färdig för användning och under tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioden för dessa utvecklingsprojekt överstiger 5 år och avskrivningstiden är mellan 3-15 år. Innan FoU-projekt antas, utreds dessa av en forsknings- och utvecklingskommitté. För att försöka maximera avkastningen används en strukturerad urvals och planeringsprocess för att säkerställa att rätt projekt väljs. Dessa projekt bestäms efter dess ekonomiska potential och processen medför noggranna analyser av marknader, teknikutveckling, val av produktionsmetod och val av underleverantörer. (Getinge AB)

Efter att en bestämd målsättning/resultat, budget, tidsplan, projektledare, organisation mm är utvalt börjar utvecklingsfasen. Olika projektmodeller tas fram med olika "Gate Reviews" där beslut tas om projektet är redo för aktivering eller ej. Kommittén för projektet gör bedömningar och tittar om kriterier är uppfyllda för aktivering. Alla utgifter tills detta beslut är genomfört kostnadsförlöpande. Det genomförs uppföljning "impairment tests" på större projekt för att se hur långt man kommit i förhållande till sina planer och om korrigeringar är nödvändiga. (Henrik Otendal och Getinge AB).

4.3.4 Främsta orsakerna till metodval

Enligt Henrik är det i många fall oerhört svårt att exakt förstå hur en immateriell tillgång kommer att ge avkastning i framtiden. Därför byggs en antagningsmodell upp som baseras på marknadsundersökningar, information från säljbolag, från

affärsutvecklingsenheter inom koncernen, konkurrentanalyser, tidigare erfarenhet etc. Arbete med forskning och utveckling är i de flesta fall oerhört kostsamma och garanti för utveckling av kommersiellt användbara produkter är omöjligt att förutse. Projekten värderas och balanseras med modeller och granskas av projektkommitten innan några beslut tas, för högre tillförlitlighet.

Henrik Otendal tycker att ledningens valmöjlighet att få kostnadsföra eller aktivera både forskning och utvecklingsutgifter hade varit positivt för Getinge AB. Detta för att bolaget ges "möjlighet att löpande kostnadsföra mer riskfyllda projekt och samtidigt satsa mer långsiktigt och matcha kostnader mot intäkter.

Försiktighetsprincipen är oerhört viktigt att tillämpa och hellre kostnadsföra än att aktivera menar Henrik. Problemet med aktivering är att samtidigt som man fyller upp balansräkningen med material blir det svårare att analysera och jämföra. I vissa fall där kalkyler blir felbedömda måste företaget göra stora nedskrivningar, vilket utgör en stor risk för företaget och dess investerare. Dessutom kan aktivering påverka investerare inom FoU både positivt och negativt eftersom kvantiteten på FoU är svår att visa eftersom företag ej ofta vill "skylta med sin forskningsportfölj" menar Henrik Otendal.

Genom balanserade utvecklingsutgifter i balansräkningen visas att företaget bedriver FoU verksamhet. Skulle ett bolag redovisa utvecklingskostnader löpande över resultatet riskeras övervärden att byggas i balansräkningen inom FoU. "Storleken på balansräkningen vill man som ekonom hålla nere, I alla fall utöver eget kapital och kassa/bank".

Det kortsiktiga resultatet hade påverkats negativt om alla FoU-kostnader tagits upp i resultatet löpande.

Även matchningen hade förlorats mot framtida eventuella positiva effekter till exempel lägre tillverkningskostnader. Om utvecklingskostnader hade kostnadsförts hade risken varit att företaget blivit för kortsiktigt och missat framtida affärsmöjligheter. Fördelen hade dock varit att man skulle bli mer försiktig med att ta in kostnader i kalkylen menar Henrik Otendal.

Henrik Otendal ser inget fel med IAS 38 och tycker att IAS 38 är både rättvisande och byråkratiskt

4.4 PostNord AB

4.4.1 Presentation av PostNord AB

Redan så tidigt som 17 maj 2011 byttes namnet på koncernen Posten Norden AB till PostNord AB. PostNord AB grundades 2009 genom en sammanslagning av Posten i Sverige och Post Danmark. Detta företag är inte noterat på någon börs utan tillämpar IFRS pga att det statliga ägardirektivet kräver detta regelverk. Finansiering av verksamheten sker därför via inkomster som genererats internt och via externa lån. Moderbolaget är publikt och svenskägt. 60% av bolaget ägs av svenska staten och 40% ägs av den danska staten men rösterna på bolagstämman är jämn fördelade (50/50).

Idag erbjuds logistik och kommunikationslösningar inom hela norden och verksamheten är aktiva inom fyra affärsområden. Dessa är Breve Danmark, Meddelande Sverige, Informationslogistik och Logistik. PostNord AB hade en omsättning 2011: 1225 MSEK och 2010: 1031 MSEK.

Ompositionering av företaget utgör en väsentlig del av strategin för 2012 på grund av den konstant minskade brev-hanteringen. Brevvolymerna i Sverige och Danmark beräknas minska med 5% och 12% i år.

PostNord AB har ingen forskningsverksamhet utan endast utvecklingsverksamhet. Dessa utgifter är definierade av PostNord AB som kostnader för framtagande av kommersiellt användbara produkter och tjänster. Aktivering av utveckling sker när IAS 38 kriterierna är uppfyllda och om dessa belopp är tillräckligt väsentliga för verksamheten. Utöver detta tillämpas ett väsentlighetskriterium för att undvika aktivering av små obetydliga belopp. År 2011 var de aktiverade utvecklingskostnaderna 180 MSEK och 2010: 184 MSEK (PostNord AB årsredovisning 2011)

4.4.2 Intervjupersonens befattning och bakgrund

Kaj Nyman är ekonomichef över hela koncernen PostNord AB och är chef för

koncernenheten: Redovisning och skatt. Inom denna enhet är Kaj ansvarig för hela koncernens redovisning, skatt och de många ekonomisystem som finns i verksamheten. Dessa är de många administrativa, redovisnings och controllersystemen. Kaj Nyman är utbildad civilekonom med fransk inriktning. Tidigare arbetstitlar har varit ekonomichef, finanschef och controller men han har också arbetat i många år inom försäkring. (Kaj Nyman)

4.4.3 Rutiner för redovisningen av FoU

PostNord AB har ingen forskningsverksamhet utan endast utvecklingsverksamhet som enligt Kaj tar sig i uttryck i systemutveckling. Förstudierna för framtagandet av produkter och tjänster kostnadsförs löpande vid uppkomst. När dessa studier är färdigställda aktiveras utgifterna. För färdigställande av studie skall studien anses "vara klar och resultera i ett konkret utvecklingsarbete och att det finns en konceptuell design" enligt Kaj Nyman. Ett väsentlighetskriterium tillämpas också för att avhålla sig från att små belopp aktiveras.

Utvecklingsarbetena tar allt mellan 5-20 år och eftersom det är systemutveckling företaget arbetar med är nyttjandeperioden och den ekonomiska livlängden beräknade till samma livslängd. I omvärlden sker det förändringar konstant och eftersom företaget måste ställa om sig hela tiden för att vara attraktiv på marknaden kan nyttjandeperioder och avskrivningstider inte vara länge.

Efter varje månads slut granskas alla utvecklingsutgifter i samband med månadsbokslutet för att konstatera vilka utgifter som är aktiverbara. De i förhand bedömda kostnadsbesparingarna och i vissa fall intäktsförstärkande effekterna utgör främst de aktiverade utvecklingsarbetena. Redan vid implementeringen, go live, av de aktiverade arbetena börjar effekterna synas. Beslut om förstudier sker endast om arbetet anses vara omfattande och ett väsentligt belopp kommer tas fram.

De olika faserna i utvecklingsarbetet består av 6 steg, PUM 1-6 och ses alltid som ett investeringsbeslut:

PUM 1-3: är den så kallade förstudiefasen där stora generella bedömningar görs av både effekter och grova uppskattningar av kostnader för genomförande av utvecklingsprojekt. Här analyseras olika koncept som tagits fram och dess genomförbarhet. Olika investeringskalkyler skapas även i detta steg.

PUM 4-6: under detta steg sker själva genomförandet av projekten, där programmering även ingår. Tester utförs med go live, utbildning, change management etc enligt Kaj.

Vare sig beslut fattas om kostnadsföring eller aktivering, granskas utgifterna alltid av ett investeringsråd. Efter granskning tas beslut om projektet skall genomföra de 6 PUM stegen eller ej. (PostNord AB årsredovisning 2011 och Kaj Nyman).

4.4.4 Främsta orsakerna till metodval

Inom PostNord AB sker aktivering efter ekonomisk granskning och när PUM 1-6 stegen är genomförda. Diskussion med revisor angående redovisningsmetod sker ständigt och parterna verkar vara överens förutom om kostnaden för det internt upparbetade tiden i utvecklingsarbetena som aktiveras. För att revisionen skall följas noggrant enligt IAS 38 är det viktigt att vara delaktig i verksamheten när investeringar genomförs och tillämpas. (Kaj Nyman).

Vid aktivering anser Kaj Nyman att "synen på företagets intjäning i relation till sysselsatt kapital blir mer rättvisande över tiden. Resultaträkningen blir mer transparent eftersom stora satsningar ett år inte slår igenom negativt ett år och effekter slår åt andra hållet åren därpå".

Ur investerares eller konkurrenters synvinklar läggs ingen vikt på i PostNord AB eftersom det är statligt ägt och en annorlunda situation jämfört med vanliga börsnoterade bolag. Om PostNord AB var tvungna att kostnadsföra sina aktiverade utvecklingskostnader hade lönsamhetens jämförbarhet år från år varit svårare att utläsa. Eftersom budgeten vid investeringar hamnar i resultatet hade detta sannolikt lett till taktiska åtgärder.

Kaj Nyman anser det viktigt att hela tiden vara nära verksamheten och vara med i processen när investeringar av den här typen görs så att tillämpning av IAS 38 blir riktig och tillämpas när den ska. Framtida prognoser är i allmänhet svåra att genomföra säger Kaj.

4.5 Anonym AB

4.5.1 Presentation av Anonym AB

Företaget Anonym AB tillämpar idag IFRS och är upptagna till handel på stora listan över företag på Nasdaq Omx. Anonym AB producerar produkter och tjänster inom säkerhetsbranschen och är verksam världen över men riktar sin fokus på marknader i USA, Europa och Australien. Företaget är verksam inom 6 affärsområden och har idag ca 15000 anställda.

4.5.2 Intervjupersonens befattning och bakgrund

Intervjun genomfördes med X som har titeln redovisningchef inom ett av bolagets affärsområden. X har en civilekonomexamen och har jobbat inom bolaget med samma titel de senaste tio åren.

4.5.3 Rutiner för redovisningen av FoU

Inom Anonym AB har utvecklingsriktningen varit att kostnadsföra istället för att aktivera. Med åren har denna prägling ökat och redan så sent som 2009 ändrades Anonym AB:s princip vid redovisning av FoU till försiktighetsprincipen. En återhållsamhet till aktivering i balansräkningen har ökat inom bolaget säger X. Kostnader för aktivering av utvecklingskostnader sker både löpande och månadsvis i Anonym AB.

Inom koncernen finns ett internt direktiv för hur immateriella tillgångar skall redovisas. I dessa specifika direktiv förklaras och beskrivs hur hela koncernen skall tolka och tillämpa standarder i IAS 38. Inom verksamheten finns många projekt som är i gång och forskningsutgifter kostnadsförs löpande så fort de uppstår. Gränsen för de olika faserna, forskning och utveckling, anser X är ganska väldefinierat i företagsdirektivet eftersom kostnaderna för projekten vid start skrivs in i olika affärsystem. Inom dessa affärsystem kan sedan företagsledningen följa faserna och avläsa den information som krävs.

Företagsdirektivet kräver att vid aktivering av ett projekt, måste företagsledningen först och främst göra bedömningen att projektet kommer vara "problemlösande för kunden". Utöver detta måste projektets ändamål vara för ett kommersiellt syfte

och noggranna beräkningar kan göras för framtida prognoser. Dessa projekt är så långt fram i utvecklingstadiet att uträkningarna för dessa prognoser kan genomföras med stor sannolikhet säger X. Dessa prognoser är inte alltid korrekta och för felbedömda projekt måste nedskrivningar utföras. Under 2011 genomfördes nedskrivningar för 20MSEK i bolaget.

X anser inte att tillämpningen av IAS 38 har varit problematiskt.

Vid själva redovisningen av FoU uppstår ej problematik mellan ekonomiavdelningen och forskare ute på fälten men angående bristande kommunikation och språkliga hinder inom verksamheten påträffas allt för ofta enligt X. Därför görs många beslut angående FoU projekten tillsammans med ekonomer, tekniker och forskare från alla avdelningar för att minska kommunikationsbristen, gapen.

4.5.4 Främsta orsakerna till metodval

Aktivering av utvecklingskostnader sker i princip när en order från en kund inkommer. Företaget är då säkra på att intäkter kommer genereras till företaget och aktivering-diskussion kring projektet uppstår. Revisorerna förespråkar generellt aktivering inom vår verksamhet säger X på grund av IFRS regelverket, i synnerhet IAS 38:21, att sannolikt förväntade ekonomiska fördelar kommer tillfalla företaget och att anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Företagsledningen vill kostnadsföra medan revisorerna vill aktivera, vilket ledde till diskussioner kring redovisningbytet år 2009, till försiktighetsprincipen. Företagsledningen var mer skeptiska till aktivering då nedskrivningar tidigare år genomfördes på aktiverade utvecklingskostnader och ökade risker inom branschen. Även aktieägare är skeptiska till aktivering och föredrar kostnadsföring, menar X. Idag har Anonym AB inga problem med redovisning av FoU utan allt rullar på och revisorerna har accepterat företagsledningens direktiv.

Avskrivningstiderna var tidigare mellan 5-15 år men idag har dessa förkortats till fem år. Detta på grund av att fem år är den tid som går att överblicka för projektet och fem år är även perioden för affärsplanen.

Marknadsundersökningar utgör en viktig informationkälla vid bedömning av

framtida ekonomiska fördelar. Kalkyler utformas som anses tillförlitliga men framtiden är fortfarande framtiden och man kan inte se in i framtiden, säger X.

Om företaget väljer att aktivera kan det ha sina fördelar genom att information ges om företaget, kommande projekt och sannolika framtida vinstprognoser. Andra sidan av samma mynt är att det finns risk för nedskrivningar av aktiverade utvecklingskostnader. Detta kan tilltala visa riskaverta investerare men större parten investerare hade tagit avstånd, säger X.

Om Anonym AB gavs alternativet att även aktivera forskningsutgifter skulle Anonym AB inte utnyttja detta på grund av att de ser ingen mening i att belasta balansräkningen på detta vis. För många frågor är i ett förstadium för att sådana beslut skall kunna tas. Osäkerheten kring projekten är för stora i denna fas menar X.

4.6 Mazars AB

4.6.1 Intervjupersonens befattning och bakgrund

Martin Gustavsson är auktoriserad revisor sedan 2009 och kontorschef på Mazars AB i Lund. Martin har sedan 2003 varit godkänd revisor och jobbat med revision sedan 1998. Tidigare har Martin jobbat på Grant Thornton mellan 98-2003. (Martin Gustavsson)

4.6.2 Rutiner för redovisningen av FoU

Enligt Gustavsson kan man i forskningsfasen inte definiera att detta kommer vara till nytta i framtiden. Det är för diffust och det är inte tillräckligt tydligt definierat att det är något man äger eller något man kommer tjäna pengar på eller att man kommer kunna finansiera det fullt ut. Därför blir det svårt att kunna aktivera forskningsutgifter.

Utvecklingsfasen börjar när företaget kan avgöra om det kan bli en produkt, process eller någonting som kan ge intäkter i framtiden eller kostnadsbesparingar. Om inte dessa punkter är uppfyllda är företaget i forskningsfasen menar Gustavsson. Företaget utgår att tillgången är kommersiellt gångbar och kommer

skapa intäkter i framtiden, dvs det finns ett värde på tillgången och att man i andra änden har möjlighet att slutfinansiera projektet. Till exempel när ett företag har en konstruktion som kan patenteras eller har gjort någon form av tester som utfallit på ett visst sätt, då är det någon form av bevis att företaget är på en nivå där man kan tala om att det är utveckling.

Grundtanken är att om vi har denna ide, tanke eller produkt där vi kan se att om exempelvis två år kommer projektet att lanseras som en gångbar produkt på marknaden, måste en finansieringsplan för projektet också visas. Ett exempel på detta är genom positiva kassaflöden eller om investerare skjuter in pengar för fullföljandet av projektet. Detta är någonstans "måttbandet" enligt standarden menar Martin Gustavsson. Det största problemet för revisorn är att man aldrig riktigt kan försäkra sig på informationen utan får förlita sig på de bevis som företagsledningen framlägger, om de olika kriterierna.

Enligt Gustavsson ligger problemet i "vart/när" detta mäts i praktiken och vem det är som ser till att det ska genomföras på detta vis. Antagligen har man en forskningsavdelning eller en person på företaget som sköter någon form av produktutveckling eller liknande. Samtidigt finns det någon i ekonomiavdelningen som sitter och läser standarden. Den som forskar och utvecklar lägger inte stor vikt på redovisningsstandarderna, det är oväsentligt för forskaren. Däremot för ekonomen, revisorn och ledningen finns det ett annat intresse. I praktiken kan man säga att ofta blir det en fråga om företagledningens intresse och följsamhet, intresse för frågorna i sig, frågeställningen att veta vad är rätt och fel. Det är en knivig fråga som är enklare i teorin än i praktiken menar Gustavsson.

Vid övergången mellan forskning och utveckling säger Gustavsson att det finns ett par punkter i standarden kring fasövergången men inget tydligt regelverk i praktiken. Det beror på vilken typ av bolag det handlar om. När det gäller läkemedelsföretag så kan det tänkas att man hittar tydliga övergångar. Man forskar rätt mycket och använder man ett visst preparat så kanske det kommer hjälpa som ett läkemedel. Gäller det däremot tillverkande industri så vet man rätt väl vad man i slutändan vill komma fram till, en ny modell av en viss vara eller produkt där man kanske säger att första delen är forskning om man till exempel

vill ändra utseendet på en befintlig produkt. Här är det inte så självklart när man bestämmer sig för att det är utveckling och aktiverar. Det handlar i synnerhet om människors bedömning av status i ett projekt helt enkelt menar Gustavsson.

När det gäller framtida ekonomiska fördelar säger Gustavsson att "det beror dels på, finns det en befintlig marknad eller är detta något helt nytt?" Är det något nytt så är det svårt att bevisa att det finns en marknad för det. I grunden när man talar om fördelarna så bygger det på att man gör en prognos, prognostiserar och gör ekonomiska prövningar. Företaget ska inte endast säga att tillgången kommer kunna säljas. Företaget måste även göra en kalkyl över vad det kommer kosta att färdigställa. Man kan göra undersökningar rent praktiskt i någon form av marknadsundersökningar. I grunden är det inte så säkert att man kan bevisa framtida ekonomiska fördelar för det finns ingen speciell lista att bocka av tills man når sitt mål utan det kan vara att en teknisk chef som har hand om utvecklingen och bedömer fallet och det är då på en helt annan nivå. Har man tagit ett patent på det man arbetar med att utveckla är man på en bra väg, då det är någon som varit tekniskt inne och gått igenom att projektet går att genomföra. (Gustavsson)

4.6.3 Främsta orsakerna till metodval

Att redovisa forskningskostnader i balansräkningen kommer i grunden vara missvisande för om företaget tar upp dessa kostnader ökar eget kapital och det man egentligen får är en tillgångspost av gamla utgifter man redan betalat ut. Man har ett eget kapital som man säger är värdet i bolaget men man har inga pengar i kassan, alltså man kan inte driva sin verksamhet även om man är förmögen, man har inget att betala för. Där måste finnas någon form av balans så att man även får in flöden. I grunden skulle det skapa större misstro både i det korta och långa perspektivet om man aktiverar forskningskostnader.

Enligt Gustavsson kan det vara möjligt om det fanns väldigt tydliga och klara definitioner på en praktisk nivå, alltså när får företaget lov att tala utveckling? Jo när företaget har kommit "såhär" långt och att man utifrån det särskiljer att detta är forskningskostnader som företaget aktiverat och detta är utvecklingskostnader, så att man som läsare kan se hur mycket det är av varje. Frågan är vem är det som

ska investera i de här företagen? Att ha med forskningsbiten i balansräkningen skulle göra det svårare för den som inte är så insatt i att förstå om det är rätt värde på en aktie eller inte. Det är möjligtvis endast analytiker som har riktigt bra förståelse för informationen som finns och som kan använda sig av informationen på ett vettigt sätt i årsredovisningen.

Aktivering av forskningsutgifter för företaget på kort sikt skulle öka lönsamheten resultatmässigt, resultatet skulle se bättre ut för företagen om man fick lov att aktivera på detta vis, förutsatt att man har mycket forskningskostnader. Det intressanta hade varit om man i resultatet kan avläsa hur mycket forskningskostnader som finns.

I vissa fall är det nödvändigt för nystartade företag att aktivera forskningsutgifter som en tillgång. Det kan vara ett bra sätt att få upp ögonen att det kan skapas värde i företaget även om inget säljs just nu. Aktivering av nystartade företag kan även i vissa fall ge fördelar då företaget förbrukat mer än hälften av deras aktiekapital, för att på så sätt undkomma gränsen för att upprätta en kontrollbalansräkning.

Om man inte får lov att aktivera överhuvudtaget och om utveckling av ett projekt skulle ta ca 4-5 år innan man är helt färdig, kan man vid år 3 i ett bokslut egentligen inte se vad man har lagt ner år 1 och 2 i utvecklingen rent praktiskt.

Gustavsson anser att IAS 38 ger en rättvisande bild. Det komplexa i det är just värdena, att de är bestående eller att man har nytta av de, för i grunden, det som är enkelt med utvecklingsarbete är egentligen att fastställa anskaffningsvärdet i de. Anskaffningsvärdet består av 2 komponenter, egen tid man lagt i projekten, som är lite luriga men om man har bra tidsrapporterare, det vill säga de som utvecklar, rapporterar sin tid, kan kostnaden räknas fram till utvecklarens månadslön. Varje timme tidsrapporteraren jobbar så kostar det bolaget "såhär" mycket pengar. Detta kan fångas upp och sen handlar det om rena fakturor, saker man köper in för den här utvecklingen. Alltså är den faktiska kostnaden den enklaste biten man kan fånga. Då den biten inte är svår att fånga, är det rättvisande på detta vis menar Gustavsson.

Det positiva med en tillgång i balansräkningen är att man visar att där finns något som vi haft kostnader/utgifter för, ett värde för framtiden. Nackdelen är att tillgångarna kommer skrivas av någonstans vilket kommer ut i resultatet som kostnadsposter i framtiden. Ett problem vad gäller redovisnings- och ekonomiska problem är att den aktiverade tillgången kan skapa bra resultat men senare sitter man med rena problem vad gäller kapital. Det hänger inte ihop, man betalar utgifterna från banken men resultatet blir inte dåligt, däremot har man till slut inga pengar att pynta med säger Gustavsson.

I IAS 38 är det rätt tydligt att det bara är en princip som gäller; aktivera när förutsättningarna är uppfyllda, men inte dessförrinnan. Förutsättningarna skall beskrivas öppet i årsredovisningen och läsaren ska bedöma om det är rimliga antaganden. Ett problem med aktivering är att läsaren inte alltid har klart för sig vad som aktiverats, det är bara en rad i balansräkningen eller en not. Det kan vara en klump av olika projekt, en så kallad grå massa där man inte vet vad som är vad. Kanske det borde stå mer konkret om vad det innehåller för tillgångar menar Gustavsson. Problemet är ofta att man tycker man gör rätt saker men man är inte så noga med att definiera det man gör, färdiga mallar finns ej som beskriver ”fyll i här”, beskriv dina beräkningar här och så vidare.(Gustavsson)

Hur aktiepris och investerare påverkas av redovisning av FoU säger Gustavsson att med forskning och utveckling handlar det om att man presterar något som ska ge fördelar för framtiden. Både så företag kan bibehålla eller öka sin marknadsposition. Bolag som inte har någon forskning och utveckling, kan leda till att investerare är mindre benägna att investera, för då mjölkar man kassakon ungefär. I andra änden är de immateriella tillgångarna riskfyllda till större delen än vad andra tillgångar är, det kan bli mycket frågor om hur pass konkreta de är. Det kan hänga ihop med helt andra faktorer, har man till exempel ett starkt varumärke kan det kännas betryggande. För en duktig analytiker borde detta inte spela stor roll så länge man har tillgång till informationen. Problematiken i det hela är, vad är aktien egentligen värt? Om företagsledaren säger den är värd “såhär” mycket så måste han bevisa det och hur han bevisar det är att han säger att någonstans kommer detta generera intäkter i framtiden. Men, hur kan analytiker

lita på företaget? Detta beror på företagets historik, det vill säga att om företagets tidigare prognos har varit sann, ökar tillförlitligheten för företagets framtida prognoser.(Gustavsson)

Kapitel 5 Analys

I detta kapitel kommer vi inleda med att analysera respektive företagens FoU-verksamhet. Vidare kopplas empirin till teorin för att slutligen mynna ut i en slutsats.

5.1 Inledning

FoU-verksamhet är föremål för hög osäkerhet och informationsasymmetri som kan få ekonomiska konsekvenser för både företaget och samhället på grund av den missvisande information som kan spridas till investerare och andra läsare av finansiella rapporter. Problematik inom redovisningen av FoU är bland annat tidpunkten för avgörandet av aktivering och huruvida det är rätt förutsättningar som är uppfyllda.

Tillämpningen av IAS 38 skiljer sig väldigt mycket i praktiken. Det finns inga tydliga mallar eller facit som bockas av för att avgöra om de olika villkoren är uppfyllda. Det hela bygger på olika prognoser och spekulationer som kan skilja sig avsevärt mellan företag men även internt personer emellan på grund av människors egna bedömningar.

Att aktivera kan uppfattas både positivt och negativt beroende på vilket bolag i fråga. Vissa bolag vill helst inte aktivera när det går bra för företaget men vid dåliga tider kan de tänka sig aktivering på grund av bokslutpolitiska skäl. Aktivering av nystartade företag kan i vissa fall ge fördelar när företaget förbrukat mer än hälften av deras aktiekapital, för att på så sätt undkomma gränsen för att upprätta en kontrollbalansräkning.

5.2 Redovisning enligt IFRS

Inga av våra intervjurespondenter ansåg att redovisning enligt IAS 38 har varit problematisk snarare fungerat utan besvär. Redovisning av FoU görs i respektive företag i samarbete med revisor efter företagsledningens riktlinjer och direktiv. Kaj på PostNord menar att det är viktigt att hela tiden vara nära verksamheten och vara delaktig i investeringprocesser av FoU karaktär för att tillämpningen av IAS 38 skall genomföras på ett korrekt sätt. Tillämpningen av IAS 38 som genomförs i samband med revisor har fungerat ypperligt i respektive företag där inga problem tillkännagivits. Kaj säger dock att ständig diskussion med revisorena sker om hur

företag värderar kostnaden för intern upparbetad tid i utvecklingsarbetena som aktiveras.

5.3 Från forskningsfas till utvecklingsfas

Begreppen forskningsfas och utvecklingsfas är inte definierade i IAS 38 utan FoU kan tolkas i ett mer "bredare perspektiv". Kännetecknen av forskningsfasen har mindre att göra med vilka aktiviteter som utförs, utan relaterar mer till en oförmåga att kunna visa att en immateriell tillgång vid just den tidpunkten existerar som kommer att generera sannolika framtida fördelar enligt Bonham et al 2008.

Eftersom det är svårt att avgöra vad projektet kommer ge för avkastning i framtiden byggs en mängd antagningsmodeller säger Henrik Otendal på Getinge. Dessa modeller baseras på marknadsundersökningar, information från säljbolag från affärsutvecklingsenheter inom koncernen, konkurrentanalyser mm. Innan påbörjad projekt, värderas de och balanseras med ovanstående modeller genom granskning av en projekt kommitté. I PostNord granskas utvecklingsutgifterna vid varje månads slut för att konstatera de aktiverbara tillgångarna. Inom PostNord består aktiverade utvecklingsarbetena främst av iförhand bedömda kostnadsbesparingar och intäktsförstärkande effekter.

Niklas Brandt, CFO i Probi AB, förklarar att deras utvecklingsfas börjar när företaget har identifierat en bakterie eller en bakterie-kombination som kan bli en produkt i form av kapslar, tabletter eller dryck. Anledningen till att deras utvecklingsfas börjar vid denna specifika händelse beror på att vid denna tidpunkt vet företaget om att produkten kommer lanseras och slutfinansieras i kommersiellt syfte. Däremot finns det alltid risk och osäkerheter att bakterierna inte fungerar eller inte går som planerat, vilket kan leda till stora nedskrivningar. Under fjärde kvartalet 2011 inträffade detta Probi och nedskrivningar gjordes av aktiverade utvecklingsutgifter med 2,7 MSEK. Under 2011 hade företaget investerat 4,8 MSEK på utvecklingsutgifter som aktiverades.

Tiden från att ett projekt startar tills färdigställd produkt varierar markant mellan branscher och dess företag. Inom läkemedelsindustrin, Active Biotech, Probi och

Getinge varierar projekten allt mellan 5-20 år medan i PostNord görs avstämningar varje månadsbokslut. Anonym AB gör avstämningar var femte år. Anledning till dessa variationer är ovissheten om projektens längd och resultat. Inom PostNord syns resultat genast om aktivering kan ske redan vid implementeringen, go live, medan i vissa läkemedelsprojekt är denna bedömning näst intill omöjlig.

Fasövergången varierade mellan respektive företag, där ledtiderna varierade och respektive företag har sina egna program för att avgöra faserna och övergången. Företagen har detaljerade modeller som leder de från ett stadium till ett annat. Revisor Gustavsson menar att det finns ett par punkter i standarden kring fasövergången men inget tydligt regelverk i praktiken. Fasövergångar är olika i olika branscher. Inom läkemedelsindustrin, Probi, Active Biotech och Getinge kan tydliga fasövergångar avläsas medan i andra branscher, PostNord, kan detta vara lite svårare att veta exakt i vilken fas man befinner sig i. I slutändan är statusen i ett projekt en fråga om människors bedömning säger Gustavsson.

5.4 Försiktighetsprincip och Väsentlighetsprincip

Vid bedömningar och tillämpningar i respektive företag menar Marton (2007) att IFRS ger uttryck för ekonomiska tankar där den konkreta tillämpningen varierar beroende på företagets egna situation. Detta innebär att med en tillräckligt övertygande argumentation så kan principerna i IFRS tolkas till fördel för företaget. I dessa fall tillämpas försiktighetsprincipen och väsentlighetsprincipen för att bedöma om kriterierna uppfylls för aktivering enligt IAS 38. Vissa företag som redovisar enligt IFRS tillämpar väsentlighetskriterier och anger ett lägsta belopp som kan aktiveras, en så kallad materialitetsgräns. Företag kan välja att inte aktivera utvecklingsprojekt utan istället kostnadsföra utgifter för utveckling genom utnyttjandet av denna väsentlighetskriterie. Detta kan styrkas när det även är svårt att exakt kunna avgöra övergången mellan forskning och utveckling.

Vid aktivering av utvecklingskostnader tillämpas försiktighetsprincipen av respektive företag. Försiktighetsprincipen är oerhört viktig att tillämpa och hellre kostnadsföra än att aktivera menar Henrik på Getinge AB. En anledning till försiktighet vid aktivering är att när man blåser upp balansräkningen med material blir de svårare att

analysera och jämföra de finansiella rapporterna. Inom läkemedelsbranschen är prognoserna oerhört diffusa vilket gör att kostnadsföring är att föredra vilket även kan utläsas från tabell 2 i den franska studien, där 96% inom hälsa och sjukvård kostnadsförde sina utgifter. Bedömningar vid utformning av prognoser som skall avgöra framtida ekonomiska fördelar, vilka genomförs under osäkerhet, tillämpas oftast försiktighetsprincipen. Detta innebär att tillgångar och intäkter inte skall överskattas och att skulder och kostnader inte skall underskattas.

De kostnader som skall upp för aktivering väljer vissa företag genom väsentlighetsprincipen. Getinge AB följer vissa väsentlighetskriterium när beslut om utgifter skall aktiveras. Dessa kriterium bestäms inom företaget där mindre oväsentliga belopp förhindras att aktiveras. Inom PostNord sker endast beslut om förstudier om arbetet anses vara omfattande och ett väsentligt belopp kommer tas fram. Själva bedömningen om ett belopp är väsentligt eller ej bedöms och bestäms av företagsledningen.

5.5 Aktiepris och investerare

De företag som vi har intervjuat är försiktiga med aktivering då de tycker att vid aktivering förbättras resultatet på kort sikt. Denna påstådda aktivering ger information till aktieägarna att framtida ekonomiska fördelar kommer att inträffa vilket gör att aktiepriset ökar och bättre utdelning till aktieägarna. Eftersom detta är mänskliga prognoser och spekulationer finns alltid en risk för företaget och aktieägarna att aktiepriset rasar om dessa prognoser blir felbedömda. Balansräkningen fylls med tillgångar som kanske aldrig i framtiden kommer matcha mot intäkterna. Om tillgången inte ger framtida intäkter kommer stora nedskrivningar att inträffa vilket påverkar både företaget och dess investerare. Vid aktivering menar revisor Gustavsson att de finansiella rapporterna inte ger tillräcklig information om aktiveringen och endast ytterst få investerare kan tolka och förstå denna information.

Vad som påverkar aktiepris och investerare av redovisning inom FoU handlar i stort sett om projektet kommer prestera fördelar i framtiden för företaget. Detta för att bibehålla eller öka deras marknadsposition. Bolag som inte sysslar med FoU, kan leda till att investerare är mindre benägna att investera i bolagen. Enligt Gustavsson ligger

problematiken i vad aktien egentligen är värd. Företagsledningen gör en prognos om värdet, där bevisningen ligger i att någon gång i framtiden kommer tillgången inbringa intäkter till företaget. Hur tillförlitlig denna prognos anses vara av analytiker, beror helt på företagets historik om tidigare prognoser varit sanna.

Forskarna Ahmed och Falk (2009) samt Oswald och Zarowin (2007) redogör i sina artiklar att ledningen i ett företag aktiverar utgifter för FoU beroende på den ekonomiska situationen i företaget. Detta leder till att vid aktivering blir företaget mer lönsamt och dessutom sprids viktig information till marknaden. Denna information underlättar för investerare och analytiker och forskarna menar att på detta vis ackumuleras resurser på ett mer effektivt sätt.

I motsats till ovanstående forskare menar Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) att vid aktivering finns ett negativt samband mellan aktiekurser och avkastning. På grund av dessa negativa samband skapas oroligheter bland investerare. Studien visar att företag som aktiverar är mindre benägna att locka till sig investerare. Företagen som aktiverar är oftast mindre och mer skuldsatta. Däremot finns det investerare som attraheras av högriskföretag med stora tillgångsposter.

Samtidigt i Yee undersökning "Hur aktivering av FoUs utgifter påverkar den förväntade vinstökningen" redogörs att redovisningspolitik på lång sikt är opåverkad. Vid diskussion med respektive företag och revisor kunde inget tydligt svar erhållas angående denna förväntade vinstökning. Ett dilemma uppstår mellan aktivering och kostnadsföring på grund av att alla framtida ekonomiska fördelar baseras på prognoser där framtiden är okänd.

5.6 Framtida ekonomiska fördelar

Enligt IAS 38 måste ett företag visa framtida ekonomiska fördelar för att kunna aktivera utgifter för utveckling men regelverket innehåller ingen specifik ram som tydliggör när aktivering är tillåten. Det observeras i praktiken av respektive företag att bedömning av framtida ekonomiska fördelar bygger på prognoser. Deras bedömningar består dels av marknadsundersökningar, för att konstatera behovet av produkten på marknaden. Probi AB undersöker exempelvis behovet med de bakterier

som är identifierade men samtidigt menar ekonomichefen att man aldrig kan veta om behovet av dessa bakterier kommer att bestå i framtiden. Detta visade sig när Probi AB i slutet av 2011 blev tvungna att göra stora nedskrivningar.

Prognoser för framtida ekonomiska fördelar kopplas till osäkerheter i företaget. Dessa prognoser bygger oftast på tidigare prognoser där man går efter tidigare andelar av aktiverade tillgångar. Revisorn bekräftar detta och säger att det är väldigt svårt att kunna bedöma framtiden där revisorns bedömning är i enlighet med ledningens information och tidigare erfarenhet. Att få framtida fördelar är oerhört viktigt för både företag och investerare men på grund av den okända framtiden kommer alltid en osäkerhet att finnas med investerarens beteende. Detta överensstämmer med Ahmed och Falk (2009) att företag bedömer risken för framtida resultat som genereras av FoU i förhållande till aktivering av tillgångar som de brukar aktivera i praktiken och dessutom i enlighet med sina tidigare erfarenheter.

Enligt Gustavsson finns det svårigheter för en revisor att kunna uppfatta situationen vid aktivering. Informationen som redogörs av forskar-avdelningen till ledningen och vidare till revisorn kan vara missbedömt då forskarna inte besitter de ekonomiska kunskaperna. Det är upp till kommunikationen mellan de ekonomiansvariga och forskarna att rätt information redogörs inför revisorn. Även hos Active Biotech förklarar Magnus att kommunikationsproblem kan uppstå då forskare inte bryr sig ett dugg om redovisningen. För att förhindra språkliga hinder och kommunikationsproblem så bör alltid vid bedömningar av vad som skall aktiveras, närvara personer från alla avdelningar dvs forskare, ledning och revisor. Detta kunde även beskådas i Anonym AB.

För att minska denna kommunikationsbrist som kan uppkomma kan man tänka sig ett behov av en revisor som är utbildad och insatt i respektive bransch.

5.7 Effekter av att aktivera forskningsutgifter

Varför företag inte får aktivera forskningsutgifter är enligt Gustavsson för att man i forskningsfasen inte kan definiera att forskningen kommer leda till någon nytta i framtiden. Man kan inte tydligt definiera att det är något man äger eller kommer tjäna pengar på samt om man kommer kunna finansiera det fullt ut. Detta stämmer

överens med teorin i kurslitteraturen, att i forskningsfasen får aktivering inte ske utan kostnadsförs löpande eftersom företaget omöjligt kan bedöma om forskningen kommer generera framtida ekonomiska fördelar. (Marton et al 2008, sid 313).

IAS 38;54 säger att 'företag inte får redovisa immateriella tillgångar som uppstår genom forskning eller i forskningsfasen av ett internt projekt som en tillgång i rapporten över finansiell ställning'. Även här eftersom under ett internt projekts forskningsfas går det inte att visa att en immateriell tillgång kommer att generera sannolika framtida ekonomiska fördelar. Alla utgifter ska därför betraktas som kostnader. (Marton et al. 2008, sid 313).

De olika företagen i vår studie tycker alla att aktivering endast sker när förutsättningarna i IAS 38 blir uppfyllda. De uppfattar inga större problem med regelverket men tycker att det finns ett brett utrymme för tolkningar men som kan åtgärdas genom närmare diskussioner med revisor. Om alternativet lades fram att även aktivera forskningsutgifter så föredrar de ändå hellre att kostnadsföra när det går bra för verksamheten istället för att belasta balansräkningen. Anonym AB var det enda företaget där revisorerna förespråkade aktivering, på grund av att revisorerna ansåg att villkoren för aktivering var uppfyllda.

Revisorn Gustavsson tillägger att redovisning av forskningsutgifter i balansräkningen kommer i grunden vara missvisande. Detta på grund av att om företaget väljer att aktivera forskningsutgifter kommer de öka eget kapital men det man egentligen får är en tillgångspost av gamla utgifter man redan betalat ut. Man kommer öka värdet i bolaget, det egna kapitalet men man kommer inte ha några pengar i kassan. Företaget kommer verka förmöget, men kommer inte kunna driva sin verksamhet då inga pengar finns tillgängliga att arbeta med. Det måste finnas en balans. I grunden skulle det skapa större misstro både i det korta och långa perspektivet om man aktiverar forskningsutgifter.

Ahmed och Falk (2009) visar i deras artikel att resultatet av undersökningen också visar att chefernas begränsning av behörighet till valfri redovisningsmetod tenderar att minska, snarare än förbättra kvaliteten på balansräkningen och investerarnas

information. Ledningens val av redovisningsmetod av immateriella tillgångar beror på ekonomiska faktorer som finns i företaget.

Gustavsson menar att om man aktiverar forskningsutgifter ökas lönsamheten på kort sikt resultatmässigt. Resultatet skulle se bättre ut för ett företag om man fick lov att aktivera på detta vis förutsatt att man har mycket forskningskostnader. Intressant är att man på resultatet kan se hur mycket forskningskostnader som finns.

Kapitel 6 Slutsats

I detta kapitel kommer studiens slutsatser presenteras som är resultatet av föregående kapitel, analysen.

Vi har i studien uppfattat att företag kan tolka och tillämpa principerna i IAS 38 på olika sätt, genom att tillämpa försiktighetsprincipen och väsentlighetsprincipen vid bedömningar av vad som skall aktiveras eller kostnadsföras. Företagen uppfyller förutsättningarna för aktivering men gränsdragning vid fasövergångar och tidpunkter varierar mellan branscher. Regelverket IFRS ger ett brett utrymme för egna tolkningar och bedömningar vid tillämpningar av dess principer. Väsentlighet- och försiktighetsprincipen är två principer som kan tillämpas vid bedömning av om förutsättningarna uppfylls för aktivering. Detta leder till att företagsledningen kan genom en tillämpning av dessa principer få sin vilja fram när de exempelvis vill kostnadsföra istället för att aktivera. IAS 38 ger ett stort utrymme för företagsspecifika tolkningar.

Vissa företag i vår studie tillämpade väsentlighetsprincipen och genom att använda denna princip kan företagsspecifika bedömningar göras med avseende till vad som anses vara oväsentligt belopp. Detta gränobelopp bestäms av företaget som därmed kan bestämma vilka belopp som anses vara väsentliga eller ej.

Aktivering kan uppfattas både positivt och negativt i olika företag. Vi har dragit slutsatsen att framgångsrika företag helst väljer att kostnadsföra löpande än att aktivera immateriella tillgångar. Företagen anser att vid goda tider är det inte nödvändigt att belasta balansräkningen med utgiftsposter. Högre grad av aktivering passar mer de ny etablerade företagen då vid nystart kan ekonomiska situationer uppstå som kräver bättre finansiella rapporter.

Varje bransch bör ha sina egna regler om framtida ekonomiska fördelar för att det ska fungera bättre i praktiken. Eftersom det är väldigt svårt för en revisor att kunna bedöma framtida ekonomiska fördelar för projekt som ledningen i ett företag presenterar, tycker vi att revisorer bör ha tillräckligt kunskap om företagets verksamhet för lättare bedömning. Det bör finnas speciella revisorer för varje bransch.

Revisorer bör utbilda sig inom företagets verksamhet för att minska de kommunikationsproblem som kan uppstå i olika led.

Framtida ekonomiska fördelar bygger på interna prognoser som i sin tur bygger på en mängd undersökningar och analyser. Prognoserna är inte alltid tillförlitliga, utan felbedömningar förekommer då framtiden är omöjlig att förutspå. Dessa prognoser kan vid felbedömning leda till stora nedskrivningar vilket i sin tur påverkar investerare och aktieägare. Det specifika villkoret, att framtida ekonomiska fördelar måste bevisas före aktivering, och som ständigt uppkommer i IAS 38, har vi funnit otillräcklig, där detaljering och tillvägagångsätt för förutsättningar är oklart.

Kapitel 8 Källförteckningar

Tryckta källor:

Marton, J och et al .(2008). *IFRS - i teori och praktik*. Sweden: Sundbyberg, Alfa Print AB.

Smith, D. (2006), *Redovisningens språk*. Denmark: Narayana Press, Tredje upplagen.

IFRS (2010) *IFRS-volymen*. FAR SRS Förlag.

Grönlund, A. Tagesson, T. Öhman,P. (2010). *Principbaserad Redovisning*. Estonia: Pagroup.

Kellgren, J .(2005). *Kunspasutveckling och beskattning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Bryman, A. Bell, E .(2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Slovenien: Korotan Ljubljana.

Bell, J .(2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Sweden, Lund: Sudentlitteratur.

Gustavsson, B .(2004). *Kunskapande metoder*. Sweden, Lund: Sudentlitteratur.

Elektroniskt:

Austin, L. (2007). *Accounting for intangible assets*. Business Review 9 (1), 63-72.

Hlaciuc, e och et al (2009). *FASCICLE OF THE FACULTY OF ECONOMICS AND PUBLIC ADMINISTRATION*. (Elektronisk). VOLUME 9, NO. 2(10).

Bonham, M och et al (2008). *International GAAP 2008 - Generally Accepted Accounting Practice Under International Financial Reporting Standards*. (Elektronisk). United Kingdom: John Wiley & Sons, Ltd. Tillgänglig: NetLibrary. Malmö statsbibliotek.

Cohen, J, A (2005). *Intangible Assets : Valuation and Economic Benefit*. (Elektronisk). John Wiley & Sons, Inc. Hoboken, New Jersey, USA. Tillgänglig: Netlibrary, Malmö statbibliotek.

Tiffin, R (2004). *Complete Guide to International Financial Reporting Standard : Including IAS and Interpretation*. (Elektronisk). UK, London: Thorogood.Tillgänglig: NetLibrary, Malmö statsbibliotek.

Yee, K (2006). *Capitalization of Costs and Expected Earnings Growth*. (Elektronisk). European Accounting Review 15 (4), 565–583.

Cazavan-Jeny, A. Jeanjean, T. (2006). *The Negative Impact of R&D Capitalization: A Value Relevance Approach*. (Elektronisk). European Accounting Review 15 (1), 37–

61.

Ahmed, k. Falk, h .(2009). *The Riskiness of Future Benefits: The Case of Capitalization of R&D and Capital Expenditures*. 8 (2), 45-60.

Oswalad, Dennis R och Zarowin, Paul (2007). *Capitalization of R&D and the Informativeness of Stock Prices*. (Elektronisk).European Accounting Review 16 (4), 703–726.

Matolcsy, Zoltan och Wyatt, Anne (2006). *Capitalized intangibles and financial analysts*. (Elektronisk). Accounting and Finance 46, 457–479.

Mikael Dehlin och Camilla Widén (2010) Redovisning av forskning och utveckling inom läkemedelsindustrin, Karlsstad Universitet.

Företag

Active Biotech AB (Elektronisk)Tillgänglig: <http://activebiotech.com/> (2012-05-03).

Probi AB (Elektronisk)Tillgänglig: <http://probi.se/> (2012-05- 09).

Getinge AB (Elektronisk)Tillgänglig:
<http://www.getinge.com/getingeStart.aspx?m1=115028240976&wsectionID=115028240976&languageID=5> (2012-05-15).

Post Nord AB (Elektronisk)Tillgänglig: <http://www.postnord.com/> (2005-05-18)

BILAGOR

FRÅGOR TILL INTERVJU

Information om företagets representant:

-Vad har ni för titel?- Vad har ni för arbetsuppgifter i företaget?

-Vad har ni för ansvar inom företaget?

Beskriv företagets verksamhet?

beskriv företagets FoU? redovisningsprinciper?

Frågor om forskning och utveckling:

- Vilken typ av forskning och utveckling arbetar ni med?

- Hur redovisar ni kostnader för forskning och utveckling?

- Hur ofta görs kostnadsföringar av FoU under ett år?

- Hur ofta görs utvecklingsaktiveringar av FoU under ett år?

- Hur lång tid tar det innan resultat kan utläsas av FoU?

- Följer ni någon speciell företagspolicy eller branschpolicy?

Vad säger den i så fall?

Hur skiljer ni forskningsfas från utvecklingsfas? När övergår forskningsfas (exakt) till utvecklingsfas?

Vilka förutsättningar måste vara uppfyllda för att ni i utvecklingsfasen skall kunna redovisa tillgången som en tillgång? (IAS 38:57)

Hur kan ni visa att era förutsättningar är uppfyllda för att aktivera

utvecklingskostnader som en tillgång? följdfråga: - Hur kan detta kontrolleras?

Hur/när vet ni att den immateriella tillgången kommer att ge framtida ekonomiska fördelar?

Efter aktivering av tillgång, hur bestäms nyttjandeperiod, avskrivningstid och värdet av tillgången?

Vad anser ni om värderingen av FoU, är den tillförlitlig?

-Händer det att revisorn inte godkänner redovisningen av FoU?

-Vad beror det i så fall på?

- Vad tycker ni om möjligheten att kunna välja redovisningsmetod för FoU, att kostnadsföra eller att balansera en tillgång?
 - Har ni tidigare tillämpat andra redovisningsmetoder? I så fall vilka?
 - Vad tror ni effekterna hade varit om företaget kunde redovisa kostnader för både forskning och utveckling som tillgångar?
- Följdfrågor på effekterna:
- korta eller långsiktiga, positiva eller negativa effekter på företaget?
- Vad hade det haft för effekter på företagets resultat? nyckeltal?
 - Hur tror ni detta hade påverkat investerare?
 - Hur tror ni era konkurrenter hade utnyttjat detta?

- Hur skulle ni reagera på om ni var tvungna att kostnadsföra alla utvecklingskostnader?
- Hur väsentliga är dem immateriella tillgångarna för företaget ur en investerares synpunkt?
- Vad har ni för uppfattning om IAS 38?
- Tycker ni att det är svårt/komplicerat att redovisa enligt IAS 38?
- Uppfattar ni något fel/ problematisering med IAS 38?

Intervjufrågor till revisor

Information om företagets representant:

- Vad har ni för titel? Hur länge har ni haft denna titel?- Vad har ni för arbetsuppgifter i företaget?
 - Vad har ni för ansvar inom företaget? Tidigare arbetsområde?
-

Alla frågor gäller IAS 38 (IFRS), redovisning av Forskning och Utveckling (FoU).

1-Enligt IAS 38 finns det villkor för att företag skall kunna redovisa kostnader för FoU som tillgångar. Varför får företagen inte aktivera även forskningskostnader? Bakomliggande tankar?

- 2- Vad tror ni effekterna hade varit om företaget kunde redovisa alla kostnader för både forskning och utveckling som tillgångar? Följdfrågor på effekterna:
- korta eller långsiktiga, positiva eller negativa effekter på företaget?
 - Vad hade det haft för effekter på företagets resultat? nyckeltal?

- Hur tror ni detta hade påverkat investerare?
- Hur kan detta påverka aktiepris?

3 - Hur bestäms övergången från forskning till utveckling? (olika i olika brancher?).

4- Hur kan ett företag bevisa att de har uppfyllt villkoren i IAS 38; 57?

5- Hur kan ett företag bevisa framtida ekonomiska fördelar när ska aktivera FoUs kostnader?

6- Hur väsentliga är dem immateriella tillgångarna för företaget ur en investerares synpunkt?

7-Tycker du att nystartade företag skall få aktivera alla sina FoU-kostnader (för att få en bättre resultat)?

8- Tycker du att ledningen själv skall få bestämma vilka kostnader som skall få aktiveras?

9-Tycker du att IAS 38 ger en rättvisande bild av redovisning av FoU?

10-Är företag som använder IAS 38 nöjda?

11-Företag som nyligen tillämpat IAS 38, hur har detta påverkat deras företag? Vad tycker de?

12- Finns det redovisningsproblem med IAS 38 (redovisning av FoU) ?

13- Finns det ekonomiska problem med IAS 38 (redovisning av FoU) ?

14-Finns det olika redovisningsprinciper som tillämpas vid redovisning av FoU?

15- Vad har ni för uppfattning om IAS 38? Uppfattar ni något fel/ problematisering med IAS 38?

16- Tycker ni att det är svårt/komplicerat att redovisa enligt IAS 38?

17- Önskvärda förbättringar på IAS 38?

Överblick teori

